

DETSEMBER

ORIENTEERUJA ORIENTEERUJA

2007

nr.7 / 104

EESTI ORIENTEERUMISES VAHETUSID JUHID

Head uut orienteerumisaastat!

22

**SALAPÄRAST
PUNKTI**

7

**SISUKAT
TUNDI**

3

**KANGET
SÕPRA**

**Võidab see, kes leiab üles
kõige enam punkte!
Kaotab see, kes jääb koju!**

Koht: Valgehobusemäe suusa- ja
puhkekeskus, Lõuna-Kõrvemaa

Aeg: 27. jaanuar 2008, kell 10.00

Osavõtjad: kolmeliikmelised meeste,
naiste ja segavõistkonnad

Liikumisviis: vabal valikul – jalgsi, suuskadel,
uiskudel, räätsadel, ratastel, kelguga

Registreerimine: www.xdream.ee

Osavõtumaks võistkonna kohta:

Kuni 13.01.2008 750 EEK

14.01 - 20.01.2008 960 EEK

alates 21.01.2008* 960 EEK

*vabade kohtade olemasolul

Peasponsor:

WINTER XDREAM 4

NIKE ACG esitleb SEIKLUSKLUBI XDREAM korraldab
peasades SINA JA SINU SÕBRAD JÄRGIMAS VALGEHOUSEMÄE ÜRGSET KUTSET
toimumiskoht 27. JAANUAR 2008, VALGEHOUSEMÄE SUUSA- JA PUHKEKESKUS

WINTER XDREAM 2008 seikluse
kõrvalosades HUNDIAUGUD, KALEVIPOJA KÜNNIVAOD
stardiaeg KELL 10.00 vaata lisa WWW.XDREAM.EE

SISUKORD:

- 4** Orienteerujad tegid kokkuvõtteid
- 6** O-aasta kokkuvõtteks
- 10** Orienteerumispäevakud 2007
- 12** Rattaorienteerumise teine pool
- 14** Ratta-o *World Ranking* sari 2007
- 15** Rogaini MM - poolel teel ideest reaalsuseni
- 16** Orienteerudes ümber Musta mere
- 20** Teleorienteerumine
- 22** Vötsast väljas - Rein Rooni
- 23** Rindejoon Seto- ja Võrumaa piiril
- 24** Ilvesteate ajaloost
- 28** Sarmite kaardikool
- 29** Dr O-Trops
- 30** Nõuanne - Miks on nina punane?
- 31** Väike meenus ühest neljapäevakust
- 32** Orienteerumissügis Kanadas
- 38** Võistluskutsed
- 38** Juhatuse otsused

Esikaanel:

Leho Haldna (vasakul) annab ameti Urmas Klaasile üle.

Foto: Arvo Saal

Järgmine Orienteeruja ilmub: nr 1/105 märtsis 2008

Kaastööd Orienteerujasse nr 1 saata hiljemalt 1. märtsiks.

Väljaandja: Eesti Orienteerumislit;
www.orienteerumine.ee

Peatoimetaja: Arvo Saal, tel 5531 235 arvo@joud.ee
Toimetus: ajakiri@orienteerumine.ee

Sixten Sild, Maret Vaher, Jürgen Einpaul,
Mihkel Järveoja, Kaidi Ruusalepp

Keeletoimetaja: Aili Miks

Kujundaja: Riju Johanson

Kojukanne: Eesti Post

Tellimine: Eesti Orienteerumislit
eol@orienteerumine.ee, tel/faks 6398 681

Tellimishind aastaks 200 krooni. Arveldusarve:

10220034030010 Eesti Ühispank

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. Kaastöid ei retsenseerita ega tagastata.

Toimetus ei vastuta kuulutuste ja reklaamide sisu eest.

Ajakiri Orienteeruja ilmub 6 korda aastas.

Teretamine

Idamaa mõttetark Konfutsius on öelnud, et sa võid joosta küll väga kiiresti, kuid kui sa vales suunas jooksed, on su kiiretest jalgadest vähe abi.

Orienteerujad on inimesed, kes peavad kiiresti liikuma. Kuid kõikvõimalikest tormajatest eristab neid see, et enamasti liiguvad nad õiges suunas. Õiges seepärast, et neil on abiks kaart ja kompass ning oma pea.

Alustan meelega oma esimest presidendi veergu kaugemalt ja filosoofilisemalt. Eesti on viimase viieteistkümne aastaga teinud läbi suure arengu. See on meie inimeste suure töö vilj. Kiires tempos ning rohkete muudatuste tormis on kõike juhtunud. On inimesi, kes oma edust kantuna on kaine meele (loe: orientiiri) kaotanud ning ei tea enam isegi, mille poole oma elus püüelda ja mida saavutada. Ikka üks võidujooks ajab teist taga. Uus auto, eksootiline puhkuserais ja mida kõike veel – lõppu asjade maailmas ei tule.

Kuid on inimesi, kes liiguvad paraja tempoga ning jõudu õigesti jaotades hoolikalt valitud eesmärkide suunas. Pean enda rõõmuks tunnistama, et mu lähi- ja suhtlusringkonnas on taolist rahvast rohkesti, kindlasti enam kui „tormajaid“.

Orienteerumislit paistab mulle kaugelt vaadatuna (aga see kaugelt vaatleja aeg on nüüd, orienteerumislit presidendiks valimise järel läbil) kui üks tubli perekond, kes tõises õhkkonnas on ajanud oma asja ning olnud edukas. Ala on rahva hulgas üsna populaarne, ka saavutuste pärast ei pea häbenema.

Minu hinnangul on teatud, kuhu liigutakse, millised on eesmärgid ning mida tahetakse saavutada. Neliteist aastat on liidu presidendiks olnud Leho Haldna. Mõelge, mitu presidenti on riigil selle ajaga olnud. Peaministrile üleslugemisel jääksime päris kindlasti kimpu. Leho aga on olnud. Tahan Lehot südamest tunnustada ja talle oma austust avaldada. Nende aastate jooksul on nii tema kui ka liit tervikuna palju korda saatnud.

See oli juba aprillis, kui mõned tublid inimesed orienteerumislitust veensid mind liidu presidendiks kandideerima. Julgen oma kokkupuudet orienteerumise üsna pinnapealseks pidada. Jah, olen küll kaart-kompass käes ülikooli ajal ja hiljemgi looduses liikunud, kuid spordiala ja orienteerumislit hingeelu sügavamalt... Ütleme nii, et oleme seni oma radu käinud.

Et mu kodumaakonnas Põlvamaal on orienteerumine au sees ning siit on välja kasvanud mitmed selle ala tipud, siis maakonna patrioodi ja kunagise maavanemana on mul suur respekt nii orienteerumise kui ka selle ala harrastajate suhtes. Ja seepärast võtsin ma neid mehi ka tõsiselt kuulda.

Täna üldkogu üksmeelse toetuse eest ning püüan presidendina anda endast võimaliku, et orienteerumislit jätkuvalt hästi läheks. Kindlasti peame endale kõrgeid eesmärgi seadma ja neid saavutama.

Kui tahame, et meie maine oleks kõrge, peame kõik koos selle nimel pingutama. Hea maine tähendab ka head tööd ja just sisulist tööd, sest tühi kott ei seisa püsti. Kui orienteerumist võrrelda püramiidiga, on oluline, et see toetuks tugevale alusele (klubid, ala populaarsus, rahastamine) ning et tal oleks silmapaistev tipp (saavutused). Tuleval ja ületuleval aastal on meie korraldada kaks rahvusvahelist suurvõistlust, on oluline, et me väga hästi toime tuleme.

Tahan rõhutada üht, minu arvates kõige olulisemat: tegutseme

üheskoos. Me võime liikuda finišisse eri trajektore mööda, see tähendab, et meil võivad olla erinevad arusaamad, kuid oluline, et me eesmärgi sarnaselt näeme ja loo alguses tsiteeritud idamaa targa mehe õpetust aegajalt meelde tuletame.

Läheneva aastavahetuse eel soovin kõigile rõõmsaid jõule ning uut hoogu uuel aastal!

Head koostööd soovides,
Urmas Klaas.
Toompeal,
14. detsembril.

Orienteerujad tegid aastast kokkuvõtteid

[ARVO SAAL]

Tänavune Eesti Orienteerumislidu üldkogu Viljandis algas toimkondade juhtide tööaruannetega.

Mait Tõnisson alustas: "Sai jagatud kõlavaid lubadusi. Aga ei tegutsetud. Ehk tuleval aastal teeme paremini." Ta rääkis pikemalt projektist "Liigu kaardiga", tõdedes, et tegemist on tänuväärse algatusega, mida ei juhitud eriti hästi."

Sixten Sild rääkis meediatoimkonnast, öeldes, et eriti ei saa tehtuga kiidelda. Tarmo Klaas andis ülevaate päevakutest ja IT-tegemistest. Ta pidas vajalikuks liita päevakulisi klubidega ja tõi samas näite, kuidas vaid päevakul käivale inimesele on esmakordselt võistlustel kõik uudne, harjumatu ja hirmutavgi. Juttu oli veel EOLi passist (<https://www.orienteerumine.ee/pass>)

Tehti ka tähtsaid otsuseid. Omal soovil vabastati revisjonikomisjoni liikme kohustustest Kalmer Keevend. Revisjonikomisjoni liikmeks valiti Ülle Raudsepp.

Eesti Orienteerumislidu presidendi kohale oli esitatud vaid üks kandidaat. Riigikogu majanduskomisjoni esimees Urmas Klaas rääkis, et on sündinud ja koolis käinud Põlvamaal Räpinas. Lõpetas TÜ ajalooteaduskonna ajaloomagistri kraadiga, saades kolm kutset: ajaloo, koda-likuõpetuse ja ajalooõpetaja. "Töötasin umbes 10 aastat ajalooteaduskonnas," jätkas Urmas Klaas. "Juba koolipoisina huvitusin ajakirjandusest, tegin rajoonilehele artikleid. Kümme aastat töötasin Postimehe toimetuses, jõudes uudiste toimetajast peatoimetajaks. Seos ajakirjandusega püsib, kuna olen riigile kuuluva SA Kultuurileht nõukogus."

Kolmas teda huvitav valdkond on poliitika. Aastatel 2004-2007 oli Klaas Põlva maavanemaks, tänavu kevadel

valiti ta Riigikokku. "Maavanema töös juhindusin põhimõttest: rääkides endast kui väikesest ja kaugest, võtavadki teised sind sellisena," ütles presidendikandidaat. "Ise pead uskuma, et oled tegija! Kui ma 1999. aastal läksin Tallinnasse tööle, siis haletseti, et olen Räpinast. Tänapäeval on see aga huvitav lisaväärtus."

Urmas Klaas ütles, et ta ei ole orienteeruja, kuid teab sellest alast üht-teist: "Räpinas oli orienteerumine küll populaarne (Katrin Viilu treeningrühm), aga mulle tundus siis maadlemine huvitavam. Ülikooliajal käisime koos kursusevenna, praeguse välisministriga (Urmas Paet) paar korda neljapäevakutel. Kaarti ja kompassi tunnen."

"Kui Nikolai Järveoja tegi ettepaneku kandideerida EOLi presidendiks, uurisin EOLi kodulehte ja ajakirja. Suhtlesin ka Leho Haldna ja Meelis Atoneniga. Asi hakkas huvitama. Leian, et selles vallas on võimalik palju korda saata. Meil on olemas tugevad tipud ja päevakute kaudu lai kandepind.

Ala on populaarne. Tore ala: füüsilisele vormile lisaks on olulised ka taibukus ja kaardilugemisoskus. Aga populaarsusel on kasvuruumi. Tulemas on kaks suurvõistlust: üliõpilaste ja sõjaväelaste MM. Oma väljakutse on ka meediaga suhtlemisel. Kõige tähtsam on usk endasse," lõpetas ta oma jutu.

Üldkoosolek toetas üksmeelselt Urmas Klaasi EOLi presidendina, ta sai kõik 27 häält.

Juhatuse liikmete valimine oli põnevam. Kaheksale kohale esitati 11 kandidaati. Valituiks osutusid Raul Hindov, Kuno Rooba, Elo Saue, Ella Shved, Sixten Sild, Meelis Zimmermann, Jaan Tarmak ja Mait Tõnisson.

Eesti Orienteerumisliidu president **Urmas Klaas**

Sünniaeg ja -koht: 17.03.1971 Rápina.

Perekonnaseis: vallaline.

Haridus: Tartu Ülikool, ajalugu, 1994 (cum laude), ajaloomagister 1998; Rápina Keskkool 1989.

Urmas Klaas jätkab õpinguid doktorantuuris. Magistritöö teema oli „Õigeusu kirik Lõuna-Eestis 1848–1917. Halduskorraldus ja preesterkond“.

Põlva maavanem 2004–2007; Haridus- ja Teadusministeeriumi teabejuht, teabekorralduse osakonna juhataja 2004; ajalehe Postimees uudistetoimetuse toimetaja, arvamustoimetuse juhataja, Tartu toimetuse juhataja, peatoimetaja asetäitja, peatoimetaja 1995–2003; Tartu Ülikooli Eesti ajaloo õppetooli assistent, lektoraadi juhataja, lektor 1994–2003.

Ühiskondlik tegevus: SA Domus Dorpatensis nõukogu, Balti Seltsi Saksamaal (*Baltische Gesellschaft in Deutschland*) asepresident.

Autasud: Kaitseliidu eriklassi teenetemedal 2007; Lõuna Politseiprefektuuri teenetemärk 2006; Poola Vabariigi Kuldne Teeneterist 2005.

Huvialad: ilukirjandus, sport, kalandus, aiandus.

Kuulub aastast 2006 Eesti Reformierakonda. Riigikogu valimistel 2007. aastal sai Võru-, Valga- ja Põlvamaa valimisringkonnas 3258 häält, millest suur osa tuli Põlvamaalt.

Töö Riigikogus: majanduskomisjoni esimees. Kuulub paljudesse parlamendi rühmadesse ja ühendustesse.

Andmed pärinevad Riigikogu kodulehelt: www.riigikogu.ee

Eesti Orienteerumisliidu uus juhatus jagas Paides ameteid

Reedel, 14. detsembril kell 18-21 toimus Paides Nelja Kuninga hotellis EOLi juhatuse koosolek.

Koosolekul valiti EOLi juhatuse esimeheks Sixten Sild ja aseesimeheks Kuno Rooba. Tutvustati EOLi toimkondi, nende eesmärgid ja ülesandeid. Peeti vajalikuks moodustada noorte- ja algõpetuse toimkond. Tavakohaselt on kõik juhatuse liikmed tegevad vähemalt ühe toimkonna töös ja juhtimises. Sixten Sild – meedia- ja mainekujunduse toimkond, Kuno Rooba – SO ja RO toimkond, Mait Tõnisson – kaarditoimkond, Ella Shved – noorte- ja algõpetuse toimkond, Jaan Tarmak – päevakute toimkond, Elo Saue – O-jooksu toimkond, Meelis Zimmermann – IT toimkond, Raul Hindov – reeglite toimkond.

Järgmiseks juhatuse koosolekuks täpsustatakse toimkondade koosseisud ja tegevuseesmärgid.

Kinnitati 2008.a. Eesti MV juhend. Olematud lumeolud ja ilmaprognoos ei anna lootust 2007. a. SO Eesti MV korraldamiseks ja vastavalt varasematele kokkulepetele muutub sel juhul 2008. a. SO Eesti MV tava- ja lühiraja toimumise koht. Koosolekul täpsustati veel kord Eesti 2008.a. MV juhendit.

Toimus arutelu märkesuusatamise reeglite üle. Kuna tegemist on täitsa uue alaga, millel pole seni reegleid, jääb veel küsitavusi. Peeti vajalikuks veelgi reegleid täpsustada.

Kinnitati Eesti OJ koondiste koostamise alused 2008. aastaks. Koondise treener Tarvo Avaste oli esitanud kinnitamiseks treenerite nõukogus heaks kiidetud otsuseprojekti.

Kinnitati Eesti juunioride ja noorte OJ koondiste koostamise alused 2008. aastaks. Juunioride- ja noorte-koondise treener Vallo Vaher oli esitanud kinnitamiseks treenerite nõukogus heaks kiidetud otsuseprojekti.

Kinnitati EOLi 2008. a. edetabelijuhend. Tarmo Klaar oli koostanud 2008. a. edetabeli juhendi projekti, mida peeti igati sobilikuks.

Kutsekomisjoni koosseisust vabastati senine esimees Leho Haldna ja valiti asemele Sixten Sild.

IOFi nõukogu liikmekandidaadiks esitati Leho Haldna. Vastavalt IOFi uutele nõukogu valimisreeglitele teatavad esimeses voorus senise nõukogu liikmed oma kavatsusest kandideerida uude nõukokku või mitte. Kandidaadi esitajaks peab olema vastava riigi alaliit.

Paul Poopuu andis ülevaate EOLi 2007. a. eelarve täitmisest. Olukord on kontrolli all, kuid mitte rõõmus-tav.

Räägiti veel Suunto Gamesi juhendist, Jüriöö jooksu juhendist ja koostöölepingust Eestimaa Spordiliiduga Jõud, 2008. a. EOLi koolitustest, 2008. a. eelarve koostamise põhimõtetest jm.

Eesti Orienteerumisliidu üldkogu valis parimaid

AASTA TEGIJA

Leho Haldna (pildil)	7 häält
Paul Poopuu	4
Jaan Tarmak	4

Hääli sai kokku 9 inimest.

PARIM SUUSAORIENTEERUJA

Tõnis Erm	14
-----------	----

PARIM RATTAAORIENTEERUJA

Margus Hallik	13
---------------	----

PARIM MEES

orienteerumisjooksus	
Olle Kärner	20

PARIM NAINE

orienteerumisjooksus	
Merike Vanjuk	25

PARIM ORIENTEERUMIS-VÕISTLUS

Eesti MV SPRINT	10
Eesti MV LÜHIRADA	9
SUUNTO GAMES	9

Hääli sai kokku 13 võistlust.

PARIM ORIENTEERUMIS-KAART

Juudakund	20
Haanja	14
Altja-Oandu	12
Karaski-Krootuse	12

Hääli sai kokku 9 kaarti.

O-aasta kokkuvõtteks

Jaauuar

Jüri ja Jaan Tarmak veeretasiid 2007. aasta O-vankri sedakorda veerema Tallinna Spordihallis! Tartaanrajale kogunes O-kaardiga jooksma 48 hulljulget võsajooksjat. Uue O-distsipliini esimesed oivikud olid **Sander Vaher** ja **Grete Gutmann**. Orienteerumise uuteks märksõnadeks on "maastik mitmel korrusel" ja "labürindid duširuumides".

Traditsiooniline **O-klubide kossuturniir** Tüiril vist isegi toimus, *who knows?* Kui Sind ei ole Internetis, siis ei ole Sind vähemalt O-maailmas olemas...

Veebruar

Sise-OJ hooaeg jätkus Võru ja Lasnamäe Spordihallides. **Grete Gutmanni** edu jätkus, meestest võttis Võrus koodupubliku tormilisel kaasaelamisel esikoha **Timo Sild**, Lasnamäel **Kristjan Trossmann**. Sise-OJ võitis kohe esimesel katsel mägi-eestlaste südamed.

Tartu maraton toimus taas. Parim Maarjamaa mees – **meie-Andrus**, alles 7. kohal! Parima suunavõtjana sõitis ennast 22. kohale kunagine Rahvusvahelise Koolispordiliidu MMi võidumees orienteerumises, "Vastseliina miis" **Ats Uiboupin**. Puhtatõuliste OJ-meeste kastanid tõi esisajast välja **Olle Kärner** (Sportnet) – 99. koht.

SO Juunioride MM-il Mozarti linnas Salzburgis mängis Eesti koondises esimest viiulit **Mirjam Rauba** (OK Võru). Tema etteastet sprindis hinnati 11. kohaga.

SO "päris"-MM toimus maailma suurima (O-)riigi südames, Moskva eeslinnas Himkis. Venemaa suurima suusamaratoni finišipaigaks oleval staadionil tegid idanaabrid puhta töö – kaheksa kulda kaheksast võimalikust. **Vene O-leidurid** rabasid SO-maailma tehislabürindiga suusastaadionil ja "vana hea" märke-O IT-ajastu väärilise versiooniga. Olümpiamängud Sotšile ja orienteerumine olümpiamängudele!

Märts

Tallinna Kompass andis sise-OJ vägeva lõppakordi **Audentese spordihallis ETV-s** jooksnud videoklippi näol.

Hooaja parimateks sooja-toa-lembesteks võsajooksjateks krooniti **Grete Gutmann** ja **Lauri Tammemäe**.

Rakvere OK tragid suusa-O sõbrad said ränga tagasilöögi osalisteks. SO EMV tarvis tehtud ulatuslikest metsatöödest ei ole tuhkagi kasu, kui sügisel **Ilmavanale** seapõrsas ohverdamata jäetakse. Vana sellise pulli peale lund ei andnud...

Aprill

Päris-OJ hooaja avas **OK Võru** Lõuna-Eesti orienteerumise Mekas Pikakannus. Noore rajameistri **Markus Puusepa** teevalikuvariante testides hiilgas elegantsete manöövriritega **Jürgen Einpaul** (Saue Tammed). **Sander Vaher** (Kaitsejõudude SK) võtab suures hädas appi oma head kroolimisoskused ja ujub ennast ülekaalukaks võitjaks.

Värskä OK Peko üritas O-huvilised Mikitamäe parkmetsas hingetuks jooksutada, **Sander Vaher** üritas kõige tõsisemalt ja lendas kiirusega 4,65 min/km, kuid hing jäi sisse ja setudele jäi tühi auhinnalaud.

Toilas toimunud **Jüriööjooksul** osales sadade tegijate kõrval algajast asjaarmastajaid, kes ei olnud veel kursis väljendi "punkti võtma" tähendusega võsajooksjate kõnepruugis. Asjaarmastajate poolt põhjalikult äravõetud punktid ei suutnud siiski väärata **OK Orvandi** (**Lauri Tammemäe**, **Piide Tammemäe**, **Timmo Tammemäe**, **Kati Rooni**, **Tõnis Vaiksaar**) võidukäiku. Traditsiooniline võitja, **Saue Tammed**, jäi toimetusele teadmata kaalutlustel teiseks.

Jüriöö jooksu start Toilas

Mai

OK Ilves-3 ajas kevadhooaja Baltikumi suurima O-seltskonna kokku Haanjas. Superman **Thierry Guergiou** poolt aasta varem perfektseks kuulutatud **Kalle Kalmu** kaarti said lõpuks mekkida ka lihtsurelikud. Rajad joosti vahtu, kuid prantsmanni "vauhti" jäi küündimatusse kaugusesse. Tegelikult on **Saue Tammede Erkki Aadli** ja **Kirti Rebane** Liivimaa parimad ratsutajad!

Balti MV Pariisi metsas näitas kätte hooaja moejoone – 2007. aasta trendiloojateks on Olle Kärner ja Merike Vanjuk! Vaeseid lõunanaabreid ei päästnud ka võidud teatejooksudes, matšivõit tuli taas kord väikevennale loovutada.

Merike Vanjuk

Juuni

EMV lühirada Mägede külas. **Olle Kärner** ja **Merike Vanjuk** tegid, mis valitsejatele kohane. Teatejooksus oli **Saue** naised teiste jaoks liiga tammisest puust, **KJSK** sõjamehed olid kimpus **Võru** poisikestega, aga viimases hädas (vahetuses) avasid tule kõigist pardarelvadest ja võitsid lahingu.

Noorte EMil jõudis Lauri Sild mullusele medalikohale kahel korral õige lähedale, kuid tsipa jäi siiski puudu. Eesti medalitraditsiooni jätkasid H16 teatepoisid – **Raido Mitt**,

Tauno Tiirats ja **Kenny Kivikas**, kes napilt tšehhidele alla jäädes hõbeda teenisid.

EOL noortelaagri korraldamisega tõusis Eesti O-taeva staariks taas **Raivo Rõõm** (OK Ilves). Populaarne laager tühjendas Apteekrimetsa kaartide varud Ilvese varakambris.

Ratta-O EM Itaalias. Eesti MTBO-tiimi hooaja tipptulemus tehti EMi pikal rajal – **Margus Hallik**, 6. koht! Kuid ega sel hetkel siis keegi seda laeks pidanud, pigem vastupidi...

Juuli

Eesti Maaspordimängud Valgas toimusid maaspordlaste rohkel osavõtul. Parimateks maakateks osutusid Markus Puusepp (Vastseliina vald) ja Kirti Rebane (Saue linn). Sprinditeate suurimaks tegijaks tõusis vanameister Toivo Kotov. Tema nutikas rajaplaneering Jaanikese motokrossirajal tagas jooksu publikusõbralikkuse ja põnevuse võistluse lõpumeetriteni.

Vallo Vaher juhtis Eesti 6liikmelist juunioride dessanti **juunioride MMil Austraalias**. Aklimatiseerimisega pisut liiale läinud võistkonnas leidus siiski ka pildile pääsenuid. Sprindis **Lauri Tammemäe 12.**, **Timo Sild 16.**, **Grete Gutmann 17.** Lühirajal ja tavarajal **Timo Sild – 11.** Mullune teatekuld tuli vahetada 12. koha vastu, kuid eks mängusõpru peab ka hoidma – las Läti poisid said lohutuseks pronksi, näiteks.

4EST on surnud – elagu **Kapa 3!** Eestlaste eliidi esimene

invasioon 2008. aasta EMi maastikele lõppes paraku haleda allajäämisega väljakuperemeestele. Jääb loota, et aasta pärast EMil võidetakse vähemalt sama kõrged kohad – 7. meeste ja 8. naiste seas. Siis avaldab Orienteeruja ka parimate nimed!

Marje Viirmann tõestas Kuusamos **veteranide MM**hõbedaga klassis D45, et meie kunagise esinumbri püssirohi ei ole veel sugugi otsas. Kullast jäid puudu napid 15 sekundit, aga asi seda viga siis parandada, kui vähemalt 45 katset veel alles!?

Ilmus "**Orienteeruja**" 100. number. Laekusid õnnitlused Leedu kolleegidelt, kes ka juba 3. numbril kallasid mässasid.

Kui nii edasi läheb, siis saavad ka lätlased omale 2021. aastal O-ajakirja...

August

Mitmepäevase militaarvõistluse **Erna retk** võitsid taas meie reservohvitserid, aktiivsed o-päevakulised **Raul Hindov, Tiit Riisalo, Kaido Ruul** ja **Alar Nigul**! Au ja aplaus neile! Etteruttavalt – Raul Hindovi tähelend jätkus novembris...

.....
Kopra karikas Krootusel möödus tavapäraselt rahvapeo meeleolus. Ja eks suurte pidustuste käigus juhtub ikka, et sprindis mõni punnike valesse kohta satub. Kõik jäid O-sõpradeks edasi...

.....
8miljoni-linnas Kiievis toimus **OJ MM**. Ühtlaselt esinenud Eesti koondises kinnitasid lõplikult oma liidrirolle **Olle Kärner** ja **Merike Vanjuk** kümnendate kohtadega lühirajal. Noored **Sander Vaher** ja **Liis Johanson** olid vastavalt 22. ja 29.

Tavaraja põrgukuumusest tulid kilbiga välja **Olle Kärner** (17.), **Erkki Aadli** (24.) ja **Andreas Kraas** (28.).

Kiiduväärselt pidasid **Sander, Olle** ja **Erkki** vastu ka teatejooksus – oleme endiselt O-riikide esikümnes!

.....
Ratta-O EMV-l ei väärtanud taas **Maret Vaher** ja **Tõnis Erm**. Kena korraldusdebüüdi tegid EMV-l **SK Mercury** ja **OK Okas**. Kaotajateks jäid Haapsalu suvitajad – kuurortlinna tänavatel valitsesid velomaffia kamikazed.

.....
Mooste mõisniku **Ülo Needo** eestvedamisel selgitati aasta kiireimad võsajooksjad Eestimaa kubermangus. Oodatult võimutses nooremapoolne rahvas – **Andreas Kraas** ja **Annika Rihma**. Samas toimunud öisel võiduajamisel maksid kogemused rohkem – siin ei saanud keegi vastu **Erkki Aadli**le ja **Merike Vanjukile**.

.....
Suurimad võitjad olid sedakorda kahjuks mitte nobedate jalgadega, vaid pikkade näppudega tegelased. Samuti tugevad eelkõige öösel.

.....
Ratta-O MM Tšehhis. Eesti kuulsusrikas MTBO-tiim läks teel suurte ootustega. Paraku kippus kõik kiiva ja tuli leppida **Maret Vaheri** 10. kohaga lühirajal ja **Tõnis**

Ermi (pildil) 12. kohaga sprindis. Aga ükskord me võidame niikuinii!

September

EMV tavarajal tulid favoriidid rutiinselt oma võtma. **Olle Kärner** sai sellega tuima järjekindlusega ka hakkama, **Merike Vanjuk** jäi seekord Juudakunnu metsa kavaluste lõksu ja tuli tunnistada **Kirti Rebase** 15sekundilist paremust. **O-spiikerluse valdkonnas** toimus mölisev revolutsioon – lavale astus mütoloogiline olend, dr. **O-Trops**.

.....
O-Revolutsioon jätkub – ootamatult kulisside taha kadunud **EOL** tegevjuhi asemele astus pealavale tuntud Järvamaa **O-guru Paul Poopuu** (**OK JOKA**). Õnnitlused **EOL**-ile ja kaastundeavaldused **Türi Majandusgümnaasiumile**!

.....
EMV pikal rajal sai lõpuks mehise täistabamuse terve hooaja kurjakuulutavalt paugutanud **Markus Puusepp** (**OK Võru**). **Hirmuäratava lõpuspurdi hirmus** andis **Jürgen Einpaul** (**Saue Tammed**) Tegijale aupaklikult teed viimasesse **KPsse**. **Merike Vanjuk** (**Kape**) ei jätnud sedakorda enam midagi saatuse hooleks ja sai kaela järjekordse kuldraha.

.....
Militaar-MMil Horvaatias näitasid erakordset sõjakust üles Eesti O-amatsoonid **Kirti Rebane**, **Maret Vaher** ja **Annika Rihma**, noppides Venemaa ja Leedu järel naiste teatepronksi! Individuaalsetes lahingutes jäid sõelale **Olle Kärneri** tavaraja 7. ja **Kirti Rebase** lühiraja 8. koht.

O-aasta kokkuvõtteks

Oktoober

Uudsel Balti noortematšil Lätis hiilgasid meie noortest esikohaga Timo Sild (H20), teise kohaga Grete Gutmann (D20) ja Sigrid Ruul (D16) ning kolmanda kohaga Kenny Kivikas (H18). Segateates tuli neljas koht. Eks esimest korda poolakate ja rootslastega seltsis oli segasem tõesti.

.....
TA OK 8. Rogainile Jägala-Joal tormas (jälle!) ilma reklaamita kokku rohkem huvilisi, kui maastikuvaldajad oleksid näha tahtnud, mistõttu registreerimine lõppes enne välja kuulutatud aega. Kokku nautis kaunist sügisilma ja head rada 1157 rogainijat 437 võistkonnas. Suusaguru **Tiit Pekk**: "Mis pagana fenomen see rogain küll on – ei mingit reklaami, aga rahvast murrab peale rohkem kui laialt reklaamivatele jooksu- ja suusaüritustele?"

.....
Istanbuli 5päevajooksul andsid „türkide suurestükkidele“ valu baltlased: meeste eliitklassis hõivasid pjedestaaliastmed ülevalt alla vaadates **Markus Puusepp**, Girts Lininš ja Jurgis Krastinš, naiste eliidis olid võitmatud Katarina Labasova Tšehhist, **Kirti Rebane** ja **Maret Vaher**. Hilisõhtuse, otsmikulampidega joostud etapi Grand Bazaari võlvistike all (Suurel Turul) lükkas suurte äritsejarahvaste esindajate ees kinni eelpoolmainitud talendikas noormees, kelle laadavilumused pärit koduõuel peetavalt Lindora laadalt (http://www.vastseliina.ee/?go=y_lindora).

November

EOL Üldkogul Viljandis toimus hoolikalt ettevalmistatud paleepööre. 14 aastat valitsenud **Leho Hadna** peibutati

troonist eemale **Aasta Tegija** tiitli ja nukust klooniga ning vilunud käega upitati presidendipukki tuntud rahva- ja Räpina mees **Urmas Klaas**. Järgmised kaks aastat valitseva kliki koosseisu kinnitati **Sixten Sild, Kuno Rooba, Meelis Zimmermann, Ella Šved, Jaan Tarmak, Elo Saue, Raul Hindov** ja **Mait Tõnisson**.

.....
Sügis käes. **Tarmo Klaar** luges taas tibud kokku. Sai 5600 orienteerujat – meid on juurde tekkinud!

.....
"Orienteeruja" lubas järjekordselt lusika nurka visata, kui ei leidu vähemalt 500 haiget, kes selle hingeabiajakirja eest 200 eeku välja käivad. **Üldkogu** nokutas kaastundlikult pead.

.....
Marko Reikopi, Jaan Tarmaku ja **Timmo Tammemäe** juhtimisel toimus esimene ETV otseülekanne O-võistluselt. Kui ETV *live*-kaamerad ei ole aastakümneid suvatsenud metsa võsajooksjate juurde tulla, siis lõpuks läksid võsajooksjad ETV stuudiosse otse-ee trisse kaamerate ette ja neid ei olnud võimalik mitte näidata. Järgmiste ajaloolis-mütoloogilise O-võistluse kangelaste nimed kirjutatakse kuldsete tähtedega O-ajalukku: **Jürgen Einpaul, Lauri Tammemäe, Erkki Aadli** ja **Ilon Wikland**.

Detsember

Tartu Toomemäel võtsid vaevaks rahvast rõõmustada **kolm O-eksmaailmameistrit**. Kaks neist võitsid kulla, kolmas jäeti pronksile. Mis värk oli? Vaata <http://www.sportnet.ee/index.php?id=59700>

.....
Eesti Noorteühenduste Liidu aasta **parima noorteprojekti konkursil saavutas kolmanda koha KutiMuti laagri Libahundi Jälg** – "sportlik seiklusmäng, mis arendab noorte füüsilist vastupidavust ja meeskonnatööd" (<http://www.enl.ee/2033>). No tulge mõistusele – tegelt' on see ju ikka meie vana hea võsajooks!

.....
Kuuekümneseks sai paljukordne Eesti meister ja koondislane **Jaan Miljan. Önnitleme!**

.....
Rakvere OK läks 2007. aasta **SO EMV**ga teisele katsele. Lumi oli sedakorda tellitud **Jõuluvanalt. Ilmataadile** enam ei loodetud... Kolmandat katset ei tule.

Orienteerumis **PÄEVAKUD** 2007

[TARMO KLAAR]

Talv on orienteerujatele kokkuvõtete tegemise ja uute eesmärkide seadmise aeg. Olen juba mitu aastat jälginud orienteerumispäevakutel toimuvat ja loendan kokku orienteerumissõpru ning nende tehtud starte. Viimaseil aastail olen vedanud EOLi päevakute töörühma ja püüdnud päevakute korraldajaid ühise mütsi alla koondada. Alljärgnevalt teen lühikese ülevaade 2007. aasta päevakutest ja võrlden viimase 6 aasta päevakuid.

Viimastel aastatel oleme välja andnud Eesti orienteerumispäevakute inforaamatut. Käesoleval aastal saime abiliseks Elisa, kelle toetusel sai raamat kujundatud ja trükitud. Kõik 2000 raamatut said välja jagatud korraldajatele, seda levitati ka organisatsioonides ja koolides.

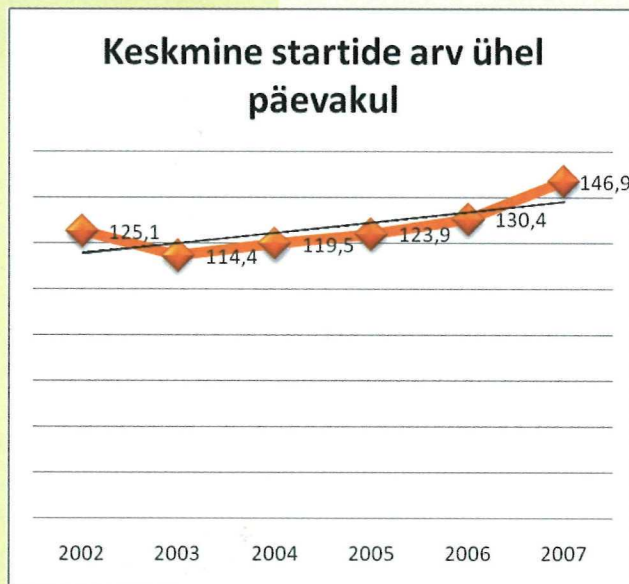
elisa

Päevakute raamatusse kogusin kevadel 17 sarja kalendrid. Esimesed päevakud toimusid juba veebruaril lõpus ja viimased veel novembri keskpaigas. Ühtekokku oli 2007. aastal võimalik üle Eesti metsas käia 253 korral.

80ndatel, kui inimesi töökollektiividest bussidega metsa toodi.

Korraldajate arv on olnud stabiilne ja korraldatavate

päevakute arv samuti. Pärast aastast vaheaega toimusid päevakud taas Karula kandis. Mõni korraldaja on lisanud mõne päeva, teine on sel aasta vähem korraldanud. Võrreldes viimast viit aastat, on näha, et päevakute keskmine startide arv vaikselt tõuseb. Võrreldes 2003. aastal tehtud 114 stardikorralt on startide arv tõusnud 147ni. Sel aastal soosis korraldajaid ja harrastajaid ka ilm. Ei pidanud ära jätma päevakuid kuiva ilma tõttu (nagu see juhtus 2006. aastal, mil ära jäi 10 päevakut) ega olnud väga vihмaseid päevi.

Päevak	Maakond	2002	2003	2004	2005	2006	2007	starte	Keskmine
Tallinna NP (TON)	Harjumaa	12583	12397	10855	11074	10151	12235	20	611,75
Tallinna TP	Harjumaa	946	2323	2996	4247	5350	6640	22	301,82
Tartu NP	Tartumaa	4404	4016	4281	4029	4148	5806	20	290,30
Põlvamaa TP	Põlvamaa	1611	1864	2826	3283	3260	3589	20	179,45
Lääne Virumaa	Lääne-Virumaa	1100	1265	1068	1152	1013	1111	15	74,07
Pärnu NP	Pärnumaa	892	1293	1287	1432	1627	1713	24	71,38
Tallinna sprint	Harjumaa	890	1397	2806	2693	2215	1325	19	69,74
Võru	Võrumaa	936	600	542	622	656	897	15	59,80
Järvamaa	Järvamaa	385	343	270	299	391	472	9	52,44
Tallinna öine SV	Harjumaa	59	375	662	728	775	575	11	52,27
Otepää	Valgamaa	149	300	331	238	327	427	10	42,70
Saaremaa	Saaremaa	387	481	416	335	279	438	11	39,82
Ida Virumaa	Ida-Virumaa	611	454	450	614	384	471	12	39,25
Karula/Valga	Valgamaa	330	311	357	262	0	312	8	39,00
Raplamaa	Raplamaa	339	255	290	159	184	223	6	37,17
Hiiumaa	Hiiumaa	786	765	587	672	644	706	20	35,30
Läänemaa	Läänemaa		212	201	240	273	229	11	20,82
Viljandi TP	Viljandimaa	240	205				0	0	
Tõrva	Valgamaa	134	316				0	0	
Jõgeva	Jõgevamaa						0	0	
Värskla	Põlvamaa						152	5	30,40
		26782	29172	30225	32079	31677	37321	258	144,66

[tabel - viimase 6 aasta stardid]

Kokku tehti 37169 starti – see on viimase 10 aasta rekord. Rohkem stardikorde võib-olla tehti päevakute hiiugaegadel

Meeldiv on näha, et erinevate päevakute korraldajad on hakanud rohkem koostööd tegema. Koos planeeritakse kalendrit, valitakse maastikke ja tehakse ka üksteise päevakutele reklaami. Väiksemaid päevakuid on korraldajad teinud koos või leppinud kokku nädalad, millal toimub ühe või

teise sarja päevak. Näiteks jagasid suvised kolmapäevad ära Valgamaa päevakute korraldajad – Otepää ja Karula/Valga.

Paljud huvilised ei käi ainult oma maakonna päevakutel, võimalusel külastatakse naabrite või Eestis reisides ka kaugema maanurga päevakuid. Usinamad teevad hooaja jooksul üle 50 stardi.

Pea kõik päevakute korraldajad kasutavad elektroonilist märkesüsteemi SPORTident. Enamikel päevakutel on SI ainukeseks märkesüsteemiks. Tulemused avaldatakse üldjuhul samal õhtul internetis, tihti juba mõne tunni möödudes finiši sulgemisest. Lisaks igavatele numbritele on jooksjatel kodus võimalik võrrelda oma tulemusi graafikutel ja joonistada oma teevalikuid kaartidele, et ka teised saaksid näha liikumisvariante.

Orienteerumispäevakud on kindlasti üleriigilised üritused – 15st maakonnast 13s korraldati 2007. aastal mõni EOLi päevakute sari, mitmes maakonnas isegi mitu. Ainult Jõgevamaal ei ole minule teadaolevalt viimastel aastatel päevakuid korraldatud. Siintoodud statistika ei kajasta ka Viljandimaa tegemisi, kuid pärast 3aastast vaheaega prooviti sealgi tegevust mitteametlikuna taaslustada. Ka korraldati 5 päevakut Põlvamaal, Värskas ümbruses – neid pole ilmunud inforaamatus ja seal tehtud 152 starti ei kajastu koondstatistikas.

Kõige rohkem starte tehti arvatult Harjumaal, kus TONI korraldatavad neljapäevakud on kõige suurema osavõtjas-

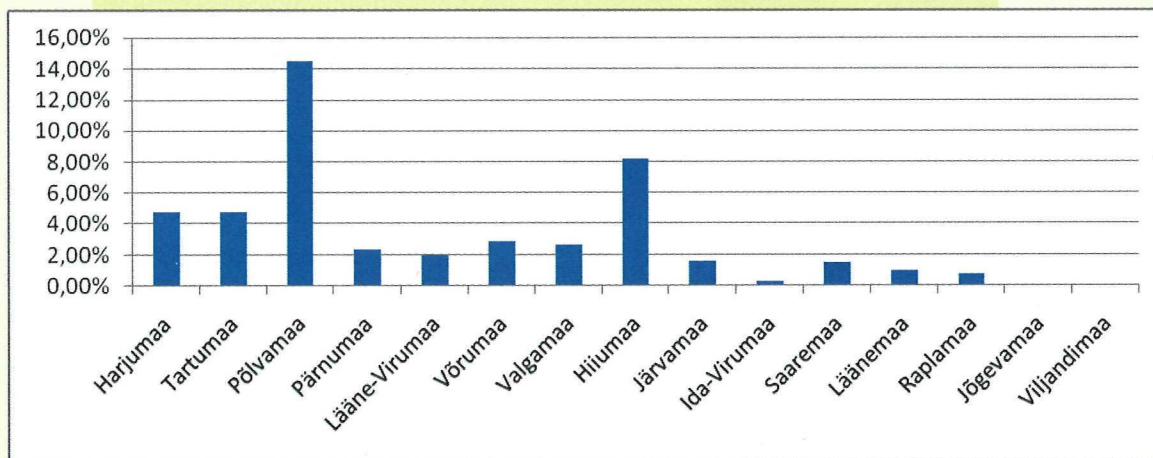
aladega (lisaks o-jooksule, rattaorienteerumine, kepikõnd jne) on kasvatanud startijate arvu. Rekordiliselt 1600 stardikorda tehti rohkem Tartu neljapäevakutel. Koostöös Tartu Maavalitsuse ja Tartu linnaga käivitati koolinoorte päevakute sari, kus loeti osaluskordi ning usinamad koolid ja 10 usinamat poissi ja tüdrukut said hooaja lõpuks auhinna. Kohalesõit oli osalejatele tasuta bussiga ja algajad ei pidanud maksma ka stardimaksu.

Kõige olulisem orienteerujale on kaart, kuid järjest vähemaks jääb linnalähedasi päevakuteks sobilikke maastikke. Ühelt poolt metsade hooldamatus, teisalt on viimastel aastatel kinnisvara arendus agressiivselt linnalähedasi maastikke hävitanud. Orienteerumise sprindiala on andnud küll võimaluse joosta linnaparkides ja majade vahel, kuid see on hädapärane võimalus.

Ala populaarsus on toonud juurde ka probleeme – parkimise ja eraomanduse. Lõppeb ju enamik inimestel tööaeg kella viiest ja päevakule jõutakse ühel ajal. Väiksematel päevakutel ei teki sellest veel takistusi, kuid suurematel on parkimine juba tõsine probleem. Korraldajal on raske leida selline stardikoht, kuhu mahuks 300 või rohkem autot. Sellise osalejate hulgaga ei saa võistlust teha ka „salaja”, vaja on saada kokkuleppeid maaomanikega nii võistluskeskuse leidmisel kui ka maastiku kasutamiseks.

Kui on kaarte ja leidub aktiivseid inimesi, toimuvad päevakud järgmistelgi aastatel. Loodetavasti jätkub „Liigu

Osaluskindade suhe elanike arvusse maakonniti

konnaga orienteerumisüritused Eestimaal (välja arvatud TA OK Rogain oma 1200 osavõtjaga). Kui aga võrrelda startide arvu maakonna elanike arvuga (vanuses 10 kuni 75 eluaastat), on kõige orienteerumislembesem Põlvamaa ja järgmisena Hiiumaa. Põlvamaa ülekaal oli ka arvata – traditsioonid, organiseeritud klubi- ja noortetöö ning kaartide ja maastike olemasolu on loonud soodsa pinnase orienteerumisega tegelemiseks igal tasandil.

2007. aastal on oluliselt tõusnud osalejate arv Tallinna teispäevakutel – lisandunud 2 päevakut ja Tallinna lähiumbruse maastikel korraldatud üritused erinevate

kaardiga“ projekt ja valmib uusi kaarte päevakutel kasutamiseks. Samas tuleb päevakute korraldajatel arvestada järjest kasvava konkurentsiga. Üritusi, mis püüavad täita inimeste vaba aega, on turule tulemas järjest rohkem. Kui enamike „konkurentide“ eesmärke on inimestelt kätte saada raha, annab orienteerumine inimestele vähese raha eest tagasi tervist ja positiivsust. Loodetavasti saame koostöös klubide, omavalitsuste, asutuste ja koolidega pakkuda pärast tööpäeva rohkemale hulgale inimestele orienteerumisrõõmu, seda veelgi paremal tasemel ka järgmistel aastatel.

Okas päkka!

Rattaorienteerumishooaja

TEINE pool

TÖNIS ERM

Pildid: Arbo Rae

Rattaorienteerumishooaja **esimene** pool lõppes lätlaste hävitava lüüasaamisega nende oma kodustel meistrivõistlustel, kui Tõnis Erm ja Margus Hallik noppisid võistlustelt magusaimad kohad. Alljärgnevalt sellest, mis toimus hooaja teises pooles.

Juuli esimesel nädalal oli Pilsenis rattaorienteerumismaailma üks mastapsemaid üritusi – Tšehhi 5päeva sõit. Eesti lippu hoidsid sel võistlusel Merle Rohtla ja Mart Pais.

Poolakad üritasid tšehhe võistluste korraldamisel üle trumbata ja nii järgneski juuli kolmandal nädalal Põhja-Poolas 7päevane ratta-o üritus, mis oli kavandatud kui eel-MM järgmise aasta maailmameistrivõistlustele Poolas. Erinevalt mitmetest teistest koondistest, nagu näiteks Venemaa ja Austraalia, otsustasid eestlased ühelt tuurilt teisele liikumise asemel keskenduda pigem kvaliteedile, saabusid kohale vaid kaheks kõrgema kategooria WREetapi päevaks, võites nagu möödaminnes esimese päeva öhtul peetud teatevõistluse.

Ühisstardist WRE *ultra long* distantsi lõppu jõudis esimesena näost valgeks tõmbunud mitmekordne maailmameister Ruslan Gritsan, ajaga napilt alla 2 tunni. Kolme minuti pärast saabus kohale südamepöörusega Tõnis, 6 minuti pärast oli platsis ka Margus, kes peale finišijoone ületamist vajus vaikselt samblamätaste vahele lebama. Orienteerumisrajal jätkus aga „päikesetants“ (esmaesitaja H. Pärnakivi) – metsa varjus oli kuuma +38 kraadi, mis mõjus õrna leevendusena, kui võistleja pääses raiesmikel lõõskava päikese alt taas puuvõrade alla. Neljandana suutis finišijoone ületada austraallane Alex Randall, kaotusega 34 minutit, kuuendana lõpetanud inglane Andy Conn oli aga juba 52 minutit tagapool. Katkestas umbes iga kolmas startinu.

Inglane Andy Conn: „Mingil hetkel nägin ees meest ja vähe eemal ratast, lähemale jõudes selgus, et tegu oli leedulase Kavaliauskasega, kes viskles krampides.“

Vastne mitmekordne Venemaa meister Maxim Žurkin: „Ehkki sõitsin kolmandal-neljandal kohal, lakkas organism ühel hetkel töötamast ning nii tuli kahjuks ära tulla raja viimaselt veerandilt.“

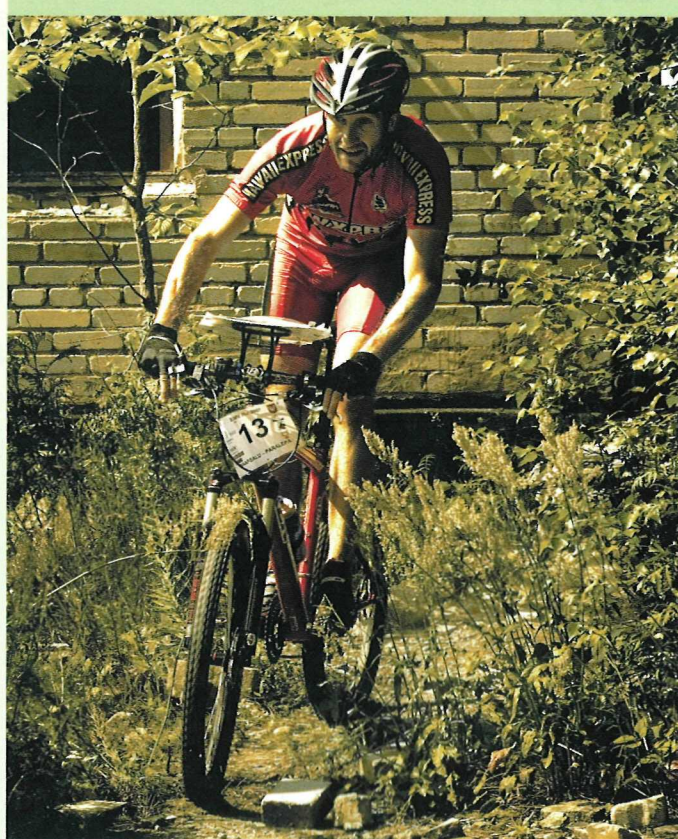
Poolakas Pawel Krzeminski: „Enda sõit ei sujunud täna väga, otsustasin katkestada kuna oksendamishood niikuinii ei lubanud korralikult sõita. Kehvasti läks meie võistkonnast

ka Remigiusz Nowakil – teda tabas krambilaine vaid 800 meetrit enne finišit, kuid au talle, et 25 minuti pärast suutis mees siiski võistlust jätkata.“

WRE tavarajaks oli kõrbekuumus natukene järgi andnud. Võitis Žurkin, Margus sai 2. ja Tõnis 5. koha.

WRE tavarajast ülejäärgmisel päeval algasid Eesti meistrivõistlused Haapsalus. Linnas toimunud ülikiire sprindi võitis Tõnis (distanti keskmine sõidukiirus ligi 30 km/h), järgnesid Rene Ottesson ja Lauri Malsroos, kellele see oli esimene täiskasvanute EMV medal. Noormees sai sellest kõvasti indu ja alustas pühapäevast pikka rada suurepäraselt, juhtides 2/3 distantsist, kuid pidi lõpuks siiski 2. kohaga leppima. Tema esimene meistritiitel saabub mõnel järgmisel aastal. Võitis Tõnis, Margus oli kolmas.

25. juulil tähistasid rattaorienteerujad Marguse sünnipäeva sprinditreeninguga Keila-Joal. Eesmärk oli lihvida oskusi eelseivaks MM-i sprindidistantsiks. Ratta panid joo-

Rene Ottesson varemets

nele Arti Albert, Marek Karm, Rainer Kuhi, Mait Mändmets, Tõnis, Rene ja Margus.

Juuli viimasel nädalavahetusel toimus Otepää rattamaraton. Mitmed Eesti koondise liikmed pidasid vajalikuks teha siin oma viimane tühjendustreening ja kontrollstart enne MMi. Mägirattasõidu järjest kasvav populaarsus Eestis oli Otepäälle meelitanud seekord kokku ligi 1500 ratturit. Meie meeste tulemused põhisõidu 1230 osaleja hulgas olid järgmised: Margus 36. ja Rene 135. koht. On olnud ka paremaid päevi (Elion Estonian Cupi maratonide sarjas on Rene parimaks jäänud 67. ja Margusel 11. koht). Oma elu esimesel rattamaratonil sõitis tublilt viimasest reast startinud Maret, kes lõpetas naiste arvestuses 10. kohaga.

Augusti teisel nädalal toimus MM, millest oli pikemalt juttu Orienteeruja eelmises numbris.

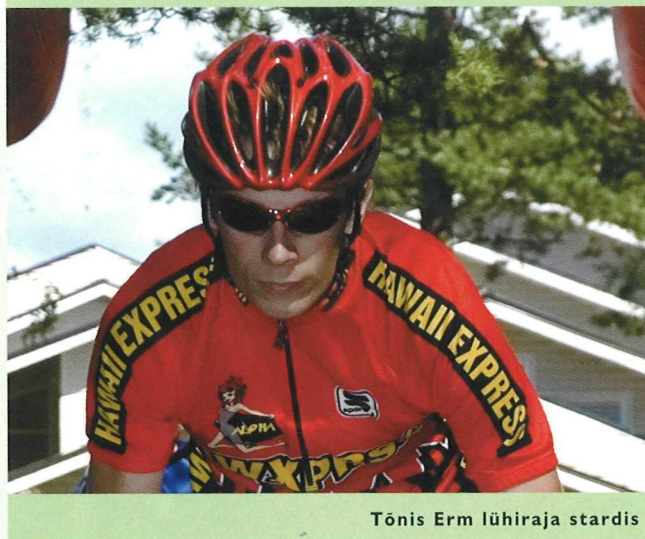
MM-il jäi tavarada mitmel mehel kummipurunemiste tõttu pooleli. Tuli otsida võimalust, kus aastaga kogutud purakas välja lasta. Kuna leedulased pakkusid seejuures veel rahalisi auhindu, suunduti augusti viimasel nädalavahetusel Ignalinasse võistlusele Briedis 2007. Mõlemad päevad võitis veenvalt Margus, Tõnis oli sama kindlalt teine, leedulastele jäid kopikad.

Septembri esimestel päevadel toimusid Soome meistrivõistlused, kus löödi Soome ratta-o MV kõigi aegade osalejate rekord. Laupäevasel tavarajal oli kõige rohkem ebaõnne ja õnne Tõnisel. Nimelt purunes tal soojenduse lõpus, vähem kui 15 minutit enne starti, tagakumm. Kiirelt finišisse joostes õnnestus Ingridilt sobivate pedaalide, toimiva käiguvahetuse ja reguleeritava sadulaga ratas laenata. Aitäh, Ingrid!

Eelstarti küll Tõnis hilines, aga kaardi sai juba õigel hetkel. Laenatud ratas sobis suurepäraselt, rõõm stardijoonel jõudmisest oli suur ja Tõnis läbis keerulise raja vaid minimaalsete vigadega – tasuks pronksmedal. Võitis Tervala, hõbe – Saarinen, Margus – 4. koht, Arbo Rae – 9. (H35), Raul Kudre – 19. ja Mart – 44. Naistest oli Ingrid Kala 9. ja Merle 22. kohal.

Öösel sadas vihma. Soome MV pika raja alguseks vihmasedu ei lõppenud. Sooja oli +8 kraadi. Metsas leidusid küll mõned normaalselt sõidetavaid hooldusteed, kuid rajad, mis nende vahele jäid, koosnesid lõpmatust arvust nurgelistest kividest ja nende vahel lirtsuvast porist. Rattaga sõitmine oli tihti aeglasem, kui rattaga jooksmine, maastik hoolitses selle eest, et keegi end mudakivisupis liiga kauaks sõitma ei unustaks peletades ratturi varsti sadulast.

Leidus laskumine, kus isegi Margus („Kukun, end kasvõi puruks, aga sõidan“) Hallik otsustas turvalisuse huvides ettevaatlikult alla astuda. Lendav pori kattis kõik võistlejad ja rattad paksu kihiga. Meestest parimal kulus raja läbimiseks ligi 2,5 tundi ja eliitklassi meestest katkestasid peaaegu pooled. Võitis Saarinen, Tõnis 3., Margus 5., väga visalt sõitnud Raul 6., Arbo 8. (H35) ja Mart 20. koht. Naistest jõudis esikuuiku viimasele reale Ingrid, Merle oli 16. Peale

Tõnis Erm lühiraja stardis

finišit kiskusid pingelise rattatalsutamise järelmõjuna krampi käed, mitte aga jalad, nagu rattasportis tavaline.

Hooaja lõpus toimusid Soomes veel kaks ratta-o maratoni – Jämil ja Kokkolas. Eesti oli esindatud suure rattaorienteerumise sõbra ja EOLi RO alakomisjoni liikme, Mardi isikus.

Lauri Malsroos võsast läbi murdmas

Tallinna teispäevakud võitis Margus, järgnesid Rainer ja Vermo Siim. Põlva RO teispäevakute esikolmik oli Tõnu Hendrikson, Taaniel Tooming ja Silver Rebenits. Tugevad päevakulised võiks kindlasti järgmise sammuna saada kogemusi üle-eestilistelt võistlustelt ning miksmitte proovida jalga ka lähiriikide huvitavate maastikega toredatel võistlustel.

Margus Hallik pingutamas ratta-o MMil Tšehhis.

MEHED

1. Beat Okle	SUI	268
2. Matthieu Barthelemy	FRA	263
3. Jeremie Gillmann	FRA	259
4. Simon Seger	SUI	231
5. Margus Hallik	EST	227
6. Beat Schaffner	SUI	221
7. Alex Randall	AUS	218
8. Ruslan Gritsan	RUS	217
9. Lubomir Tomecek	CZE	215
10. Mika Tervala	FIN	210
11. Torbjorn Gjasberg	DEN	204
12. Tõnis Erm	EST	200
22. Rene Ottesson	EST	139
160. Mait Mändmets	EST	13
180. Mart Pais	EST	10
213. Lauri Malsroos	EST	4

NAISED

1. Christine Schaffner	SUI	317
2. Michaela Gigon	AUT	300
3. Päivi Tommola	FIN	265
72. Maret Vaher	EST	36
81. Ingrid Kala	EST	31

RATTA-O WORLD RANKING

sari aastal 2007

[MARGUS HALLIK]

Rahvusvahelise Orienteerumisliidu poolt neljandat aastat korraldatav rahvusvaheline rattaorienteerumise seeriavõistlus lõppes tänavu nii meeste kui naiste klassis šveitslaste võiduga. Eestlastest saavutas EM-i kuuenda koha omanik Margus Hallik kokkuvõttes 5., Tõnis Erm 12. ja Rene Ottesson 22. koha.

Lõppenud hooajal kuulus sarja 23 võistlust 11 eri riigis, sisaldades endas ka Tšehhis peetud MM-i ning regionaalseid meistrivõistlusi (EM Itaalias ja Okeania MV Austraalias). Sarja jooksvat edetabelit kasutati suurvõistluste stardiprotokollis

“kuuma rühma” moodustamisel, mistõttu tippvõistlejad olid sunnitud usinasti WRE-punkte koguma. Aasta lõppedetabelis arvestati igäihe 7 paremat resultaati. Kõrgendatud koefitsiendiga läksid arvesse tiitlivõistluste finaalsõitude tulemused ning nende etappide resultaadid, kus oli kohal vähemalt 3 hetkel TOP-10 hulka kuulunud ratturit.

Eestlastest said WRE-sarjas kokkuvõtteks minimaalselt 7 vajalikku võistluskorda kirja sel hooajal tugeva teatevõistkonna nimel treeninud Margus, Tõnis ja Rene. Mais käidi koos Leedu etappidel, juunis võistles Rene üksinda Saksas, juulis võtsid Poolareisi ette Tõnis ja Margus. Lisaks osaleti juunis EM-il Itaalias ning augustis MM-il Tšehhis. Etapivõite toodi koju 3 - Vilniuses osutus mõlemal päeval parimaks Tõnis, Dresdenis jäi alistamatuks Rene. Margus

sel aastal WRE-sarjas võidurõõmu maitsuta ei saanud, kuid tegi see-eest tavaetappidel stabiilsed sooritusel (kohad: 2.-2.-3.-2.) ning teenis eestlastest kõrgeimad punktid suurvõistlustelt, lõpetades EM-konkurentsist tavarajal kuuenda kohaga. Maailma edetabeli võistlustel osales sel aastal veel 6 eestlast, kuid seda episooditi ning seetõttu nad üldedetabelis eriti kõrgele ei jõudnud. Seeriavõistluste kokkuvõttes läksid sel hooajal üldvõidud esmakordselt Šveitsi ja seda nii meeste kui naiste arvestuses. O-jooksus väga tugev Alpi-riik on viimastel aastatel muutunud ka järjest tugevamaks rattaorienteerumise jaoks. Kui meeste klassis on iga aasta andnud tavapärastel uue üldvõitja, kelleks sel hooajal osutus Beat Okle, siis naiste arvestuses suutis Christine Schaffner troonilt tõugata viimase kolme aasta liidri Michaela Gigoni. Kokku osales tänavu ratta-o World Ranking sarjas 463 sportlast. 🏆

Rogaini MM -

poolel teel ideest reaalsuseni

13.-14. septembril 2008. a. toimuvad Eestis rogaini maailmameistrivõistlused.

Võistluskeskus asub Ähijärvel, Karula rahvusparki külalustuskeskuse juures. Registreerimine MMile on avatud 1. detsembrist 2007 leheküljel: <http://8wrc2008.rogain.ee/>

LAURI LEPPIK

Pakkumise korraldada rogaini MM Eestis tegi rahvusvahelise rogainiföderatsiooni (IRF) tiitlivõistluste mäenedžer Peter Taylor 2006. aasta augusti alguses toonasele IRFi Eesti-poolsele vaatlejale Andres Käärile. Andres ei võtnud vedu ja jäi vaatlejapositionile, nii pöördus Peter mõni nädal hiljem TAOK poole. IRFi strateegiliseks sooviks oli pidada 2008 MM Euroopas. IRFi juhatuse valik langes Eestile, kuna leiti, et Tšehhi (kus peeti MM 2002. aastal) kõrval on Euroopas just Eestis rogain kõige enam arenenud.

Klubis ei kulunud seisukoha võtmiseks kaua aega. Kuigi TAOK polnud varem 24tunnist rogaini korraldanud, olid mitmed klubiliikmed ise täispikkadel rogainidel osalenud. Sulev, Peep ja Guido, kes olid käinud nii 2002 Tšehhi MMil kui ka 2004 Arizona MMil, kinnitasid, et hullu pole

midagi, teeme ära. Minul abikaasa Leaga oli selleks ajaks kogemus 2005. aastal Kanadas Briti Kolumbias toimunud Põhja-Ameerika MV-lt ja kuna sealne korraldustoimkond oli läbi viinud 1998. a. MMi, uskusin ka mina, et TAOK oma meeskonna ja rogainide korraldamise kogemusega ei pea rahvusvahelises võrdluses häbenema ja saab tiitlivõistlustega hakkama. Nii esitas klubi oma nõusoleku. Peale kooskõlastusringi IRFi nõukogus saabus 2007. aasta jaanuaris lõpuks ametlik otsus, et 2008 MM toimub Eestis.

Muidugi on 24tunnine rogain midagi muud kui 8tunnine, nõudes nii osalejatelt kui ka korraldajatelt pikemat pingutust. Kuna aga pakkumine rogaini MMi Eestis pidada oli ilmselt üsna ainukordne, ei saanud seda lihtsalt, stiilis „täna, me ei soovi“, kõrvale lükata. Peame endale tunnistama, et maailmas, sealhulgas Euroopas, on rogainimiseks suurepäraselt sobivaid maastikke palju. Meie

eeliseks Venemaa ja Skandinaaviamaade ees on praegusel ajahetkel vaid asjaolu, et alustasime nendest varem, oleme kogunud korraldamiskogemust ja rogainid on osavõturohked.

Samas on Eestis 24tunniseks rogainiks ja eriti rogaini tiitlivõistluseks sobilikke maastikke õigupoolest üsna napilt. Maastik peaks olema piisavalt suur – üle 250 ruutkilomeetri – tehniliselt piisavalt nõudlik, eelistatult mitmekülgse reljeefi ja looduskooslustega, emotsionaalselt nauditav ja vähe asustatud. Lisaks on vajalik võistluskeskus kaardi keskel, mis oleks ligipääsetav ja mahutaks mitusada osavõtjat. Valida oli põhimõtteliselt vaid kolme alternatiivi – Lahemaa, Kõrvemaa ja Karula – vahel ning valik langes Karulale, sest uskusime, et just Karula vastab eelnimetatud kriteeriumidele kõige paremini.

Võistluspaika ei soovinud me siiski avalikult välja kuulutada enne, kui kooskõlastused kõigilt kesketelt osapooltelt – looduskaitsekeskusest, keskkonnateenistusest, RMK-lt ja viielt omavalitsustelt – saabunud. Suulised läbirääkimised läksid kõigiga üsna ladusalt, ent jutt jääb jutuks, paber on kindlam.

Mõneti ootamatus oligi osalejate piirarvu kehtestamine rahvusparki haldava looduskaitsekeskuse poolt. Vahetult jutuaajamisel tundsid looduskaitsejad küll huvi, et kui palju osalejaid ootame. Vastasin, et raske ennustada, kuid eelmisel MMil Austraalias oli osalejaid ligi 700. Kirjalikus kooskõlastuses kehtestaski looduskaitsekeskus ühe tingimusena osavõtjate maksimaalseks lubatud arvuks juba mainitud 700. Ehk kokkusid looduskaitsejad netis surfates TAOK rogainide osalejate arvu ja pelgasid, et kõik see mass tuleb ka MMile. Karula rahvas mäletab küll veel paarikümne aasta taguseid üle kolmetuhanda osavõtjaga Ilvesteateid, ent ajad pole enam need ...

Samas, kui TAOK 8tunnistel rogainidel on osalejate arv jõudnud üle tuhande, siis 24tunnise rogaini osalemiskogemuse-

ga on Eestis vaid veidi üle saja rogainija. 2005. aastal Nõva EM-il osales 24tunnisel põhivõistlusel sadakond Eesti rogainijat, tänavusel EM-il Smiltenes käis Eestist 71 rogainijat. Ilmselt mõeldakse, et täispikk rogain eeldab 24-tundi järjest jooksmist, kuid rogainis kehtib pigem rahvatarkus, et tasa sõuad, kaugele jõuad. Oluline on oma jõuvarusid tunda, neid ühtlaselt jagada ja parajalt puhata.

Nädalaga registreerisid juba pooled osalejaist

Registreerimine MMile algas 1. detsembril ning juba esimese kümne päevaga registreerus üle 400 osavõtja ehk üle poole osalejate maksimumarvust. Eks piirarv ka ergutas paljusid varakult kirja panema, kuid paistab, et osalejate arv ka tegelikult piirarvuni jõuab. Karula MMist saab vähemalt osavõturohkeim väljapool Austraaliat toimunud tiitlivõistlus, kuid tõenäoliselt alistub ka MMide senine osavõtjurekord, mis kuulub 676 osalejaga 2006. a. Warrumbungle MMile.

Rogain on ilmselt üks väheseid alasid, kus MM on tõsiste sportlaste kõrval avatud ka harrastajatele. Voolikuga joogikotte kandvate „tirijate“ kõrval on ka neid, kes võtavad teekonna maailma teisest otsast Eestisse ette selleks, et lisaks jõukohasele matkamisele külastada kontrollaja jooksul korduvalt

võistluskeskust, puhata ja uurida, mida korraldajad süüa pakuvad. Austraallastest IRFi juhatuse liikmete üks suuremaid muresid ongi muuseas olnud see, kas söök võistluskeskuses saab olema piisavalt hea ... Usun, et saab.

Rogaini MMid

No	Aasta	Koht	Osavõtjaid
1.	1992	Beechworth, Austraalia	412
2.	1996	Mt. Singleton, Austraalia	639
3.	1998	Kamloops, Kanada	285
4.	2000	Christchurch, Uus-Meremaa	407
5.	2002	Lesna, Tšehhi	380
6.	2004	Arizona, USA	377
7.	2006	Warrumbungle, Austraalia	676
8.	2008	Karula, Eesti	?

Rogain kui võistkondlik valikorienteerumine on o-jooksuga lähedalt sugulane, kuid rahvusvaheline orienteerumise föderatsioon (IOF) seda o-alana ei käsitle. Rogaini arengut rahvusvahelisel tasandil koordineerib rahvusvaheline rogainiföderatsioon (IRF). 2007. augustist on Eesti IRFi liige. IRFi nõukogus on Eestil 2 hääleõiguslikku esindajat: Andres Käär ja Lauri Leppik.

2007. novembrist on Lauri Leppik ka IRFi juhatuse liige (mandaadiga kuni 2011), tema vastutusvaldkonda kuulub IRFi rogainireeglite rakendamine ja ajakohastamine. ♣

Orienteerudes ümber **Musta MERE**

Pärast ligi aastast ootamist ja kahe kuu pikkust ettevalmistusperioodi jätsin 19. oktoobril Tartu seljataha, et ligi 4 nädalat ja 12 000 km pikkust reisi lumisesse reaalsusse tagasi pöörduda.

Vahepeal toimunud Absoluutse Orienteerumiselamuse (nagu reisi reklaamiti) ühest etapist püüan järgnevatelt ülevaate anda.

MARKUS PUUSEPP

Selleaastane reisiseltskond oli oma tipphetkedel ligi 120liikmeline ning pakitud kahte reisibussi, koosnedes suures osas üle 40aastastest seiklusimulistest Põhjamaade orienteerujatest. Nagu alati, leidis ka seekord noori ja nooremeelseid, kellel maailma avastamine alles ees seisab.

Kõiki ühendavaks hobiks oli muidugi orienteerumine, kuid näiteks ühele root-

si noorhännale oli eesmärgiks veel erinevate õllemarkide degusteerimine. Aastate jooksul kogutud 11 tuhandega oli ta enda sõnul selles vallas veel poisike. Eestlaste arv oli eelmise aasta neljalt kahanenud kahele – lisaks minule veel meie naiskoondislane Tiina Laas.

Põgenemine Euroopast

Kuna Tšehhi, Slovakkia ja Ungari pole vanadele Höst-Östi reisihuntidele enam midagi erilist, ei raisatud nendele riikidele eriti aega. Tšehhis joosti ülitehnoloogilise liiva-

kivimaastikul, Slovakkias vaid ööbiti ning Ungaris võeti osa 2009. aasta MMi kõrvalmaastikel toimunud võistlustest, kus põhiklassid võistlesid ka maailma edetabeli punktidele.

Rumeenias joosti lumisel detailiderikkal maastikul võidu hulkuvate koertega ning nauditi bussiaknast Transilvaania Alpidele avanevaid vaateid. Et kultuursed näida, ööbiti selle aasta Euroopa kultuuripealinna Sibius ning tehti pilti hiiglasliku Ceaucescu marmorpalee juures.

Bulgaarias toimus kõik kiirendatud programmiga: 7 tunni jooksul söödi öhtusöök, hommikusöök ning võisteldi kaks korda.

Kõike seda Musta mere kaldal asuvas kuu-
rortlinnas Varnas.

Istanbul

Kui WWOP (*World Wide Orienteering Promotion* – Peo Bengtssoni orienteeru-
mist levitav ja propageeriv ettevõtte) 2000.
aastal esimest korda Türgi saabus, oldi seal
varem orienteerumisega tegeletud vaid
sõjaväe tasandil. Juba 2004. aastal alusta-
ti Istanbuli 5päevajooksuga (sel aastal vii-

Armeenias on alati pidu

di 5 etappi läbi 4 päevaga), millest võttis
käesoleval aastal osa juba ligi 800 sport-
last/harrastajat 25 riigist. Võistlejate hea-
olu nimel oli nähtud palju vaeva: majutus
kesklinna hotellides, tasuta transport, ban-
kett, DJ võistluskeskuses ja mis muudugi kõi-
ge tähtsam – kvaliteetsed kaardid ja rajad
huvitavatel maastikel. Pikemalt Istanbuli 5-
päevajooksust saab lugeda eelmise aasta ori-
enteerujast nr. 8/97.

Türgis ei saa üle ega ümber turgudest ja
kauplemisest, sest suurem osa kaubandus-
tänavaid töötab turu stiilis – hind selgub
alles pika tingimise järjel. Kaupmehed on
kavalad ja püüavad sind igal teisel võimalu-
sel hinnata ja kaubaga tüssata. Tuleb sil-
mad-kõrval lahti hoida ja ise samaga
vastata.

Võiduõka Istanbuli järel oli aeg val-
lutada pealinn Ankara. Et pikad vahe-
maad ei läheks igavaks, muutus pool
bussi diskoteegiks, riigiks riigis – kau-
nistatud jõulukarra, hiina paberlam-
bikeste ja diskotulukestega – ja elas
omaette peotaktis. Iga veerandtunni järel
leiti põhjus toosti ütlemiseks ja laulu lahti-
lõõmiseks ning nii vähemalt 6 tundi järjest.

Ankara

Ankaras hoolitseb orienteerumise arengu

eest kohaliku ülikooli spordiklubi, mis on 4
tegutsemisaastaga suutnud välja koolitada
ligi 100 orienteerujat ja mõned kaardijoonis-
tajad. Hommikusöögi eel vanalinnas joostud
sprindil oli tunda, et kaardinorm ning sel-
lest kinnipidamine ei ole nende jaoks esma-
tähtsad. See ongi vist pigem juba arenenud
orienteerumisriikide teema, et kakeldakse
nii mõõtkava kui ka üksikute tingmärkide
tähtsuse ja kasutamise pärast.

Päeva teine võistlus peeti linnast eemal
mägedesse istutatud männimetsas. Erilist
orienteerumismomenti antud maastik ei
pakkunud, kuid taevas särava päikese ja soo-
jusega pakkus see novembri alguses palju-
dele rõõmu.

Niksar

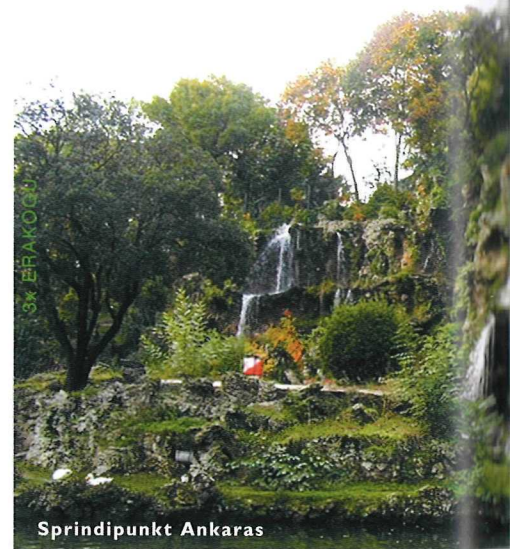
Keskööl Türgi keskosas asuvasse Niksari lin-
na jõudes saime üllatuse osaliseks – meid
võttis vastu lausa linnapea! Hiline õhtusöök
ja tervituskõne restoranis, ning juba võisi-
megi kella 2 ajal vastvalminud esindusho-
tellis teki alla pugeda. Turvalisusele pandi
suurt rõhku: igaks juhuks järgnes bussi-
dele kiirabiauto ja paar relvastatud meest.
Võistluspaigas läks turvamine lausa ekstreem-
seks, kui kohale marssisid 7 automaatide-
ga sõjaväelast. Kahjuks ei tulnud nad metsa
abi pakkuma ja nii sai ilusas männimetsas
omajagu „orbiidil“ käidud.

Igdir

Et reis liiga sujuvalt ei kulgeks, otsustas üks
bussidest (kollane), keset ööd Igdiri poo-
le teel olles otsad anda ja reisiplaanid sassi
lüüa. Õnneks leiti keset ööd liinibussid, mis
liikusid õiges suunas.

Nii jõudsid kõik, kes pidid sel päeval
Azerbaidžaanis jooksma, õigeks ajaks Igdiri,
et sealt kohe sinise bussiga edasi sõita.
Veninud piiriületuse tõttu jõuti Nahhitsevan
Citysse aga nii hilja, et kohalikud võimud
lubasid joosta staadioni ümbrusse planeer-
itud rajast vaid pool.

Et reisigraafikust kinni pidada, tellisime
Igdiri jäänutega väikebussid ja suundusi-
me nendega 50 km kaugusel asuva Iraani
piiripunkti poole. Tee viis laavavoolude
kujundatud orgude vahelt ülesmäe ning
Araratist lähedalt mööda. Pilved olid
hajunud ning vaade lumisele vulkaani-
koonusele hingemattev. Tehtud, nähtud!

Sprindipunkt Ankaras

Iraan

Piiriületus sujus ootamatult kiiresti ning
olimegi riigis, kus väheinformeeritud ini-
meste sõnul pidi olema ohtlik ja käima lausa
sõda. Isegi Türgist tuttavate püssimees-
te puudumisel ei olnud kuskil ohtu tunda.
Tegelikult olevat keegi meid külavahel toi-
munud võistluse aegu küll sõjaväega ähvar-
danud, aga ju ta siis ei teadnud, et meil oli
siseministeeriumi luba ja kaks nende esi-
najat kohal.

Riigi põhjaosa, kus viibisime, oli suu-
res osas mägine, kõrbeline ning enamasti
täiesti viljatu maa. Orienteerumiseks sobi-
likke metsi polnud näha. Seetõttu jooksime
Marandi linna külje all mudaste tänavatega
külakeses. Kaart oli joonistatud satelliidipil-
di järgi ning parandatud tund enne starti.
Kvaliteedi osas proteste ei esitatud.

Imelikke jooksjaid oli kogunenud vaatama
pool küla. Lapsed tahtsid kõigiga sõbraks
saada ning koos pilti teha, vanemad jälgisid
natuke eemalt. Külalislahkemad töid kuhja
meloneid või jagasid rajal liikunud sport-
lastele aprikoose. Võistluse lõppedes and-
sime kaardid kohalikule kooliõpetajale ja
jagasime õpetussõnu. Nüüd jääb vaid loota,
et Dowlatabadi külast sirguvad varsti tõe-
lised tšempionid (selleaastasel sõjaväelaste
MMil olid parimad iraanlased eespool mit-
metest traditsiooniliste orienteerumismaa-
de esindajatest).

Mõningad kurioosumid islamivabarii-
gist: 100 liitrit bensiini maksab 2 dollarit
(kogused limiteeritud); politsei eest põgenev
auto näitab pöörded sooritades suunatud;
lubatud on ajutised tasulised abielud.

Meie Iraanist lahkumise eel jõudis kohale

ka remonditud kollane buss ning transportiprobleemid olid taas lahendatud.

Armeenia

Vanim kristlik maa tervitas meid ööpimeduse, bussidele üle jõu käivate mäekurude ja fantastiliste vaadetega. Kesköö asemel saabusime Jerevani kell 3 päeval – olen isegi näinud neid laulusõnu, milles kiidetakse Peo planeerimisoskust. WWOP rahadega ette valmistatud kahest kaardist saime joo- sta vaid ühel, kuid see-eest olid reportaaži tegemas kohalikud telejaamad ja kirjutava pressi esindajad. Neid jälgides oli näha, et

ega nad ikka aru ei saanud, mispärast kaardiga ringi peaks jooksuma. Võiks ju hoopis palli taga ajada või sõpradega teed juua.

Kohalikus liikluses tekitasime furoori, kui kitsastele tänavatele eksinud busi ümberpööramist hakkas korraldama sebramustriliste liibuvate pükstega norrakas Frode.

Õhtul taksoga linnas liigeldes sain jutule sohver Vatšikuga, kes oli enda sõnul Euroopa meister judos ja muidu mitmekülgne spordimees. Justkui kinnituseks, et kõik endise Nõukogudemaa kodanikud on käinud Baltimaades, oli ta teeninud aega Vilniuses

ja tema vend Kohtla-Järvel.

Teel teise päeva võistlusele sõitsime mõnda aega piki Azerbaidžaaani piiri ning nägime kahe riigi vahelise konfliktiga ajal hävitatud külasid. Ametlik relvarahu kestab küll juba 13 aastat, aga kohalike sõnul olevat veel mõned aastad tagasi tulevahetuste sihtmärkideks võetud ka teel liikuvad sõidukid.

Võistluskeskuseks oli ELi rahade toel metsa säästliku kasutamise õppekeskus. Kuna projektiga on tihedalt seotud ka üks Rootsi orienteeruja, oli korralduslubade ja aluskaartide saamine sellevõrra lihtsam. Kohalikud korraldajad olid väga külalislahked ning juba enne starti oli võimalik kõht kookidest täis süüa, rääkimata veel pärast võistlust toimunud rikkalikust lõunasöögist mitmekülgse joogivalikuga. Omal käel sain tunda ülimalt abivalmidust, kui minu fotoaparaadi aku laadimiseks tõmmati külmkapi juhe tunniks ajaks seinast välja.

Gruusia

Gruusia puhul on tegemist ainukese orienteerumismaaga Kaukaasia mäestikus. Eestlastest käisid seal 1980ndate aastate lõpus kaardistamas Kalle Kalm, Tõnis Haldna, Are Leesik ja Maido Remm. Lisaks aitasid uusi kaarte joonistada veel leedukad ja venelased. Nii et vundament, mil-

lele orienteerumist uuesti üles ehitada, on täiesti olemas.

Bussis levinud viiruse tõttu jäid paljud haigeks ning olid sunnitud jooksmise asemel jalutades radu läbima. Seetõttu jäi pargisprint Tbilisis minu ainukeseks orienteerumiskogemuseks Gruusias. Antud pargis jalutades sai rahulikult jälgida kohalikke, kui nad värviliste riietega „hulle“ jooksmas nägid. Üks noorherra tuli isegi küsima, mispärast me nii sihitult ringi tormame. Hetke pärast oli ta juba algkursuse läbinud ning läinud uut spordiala omal käel proovima.

Nikerdatud puitdetailidega majad Tbilisi vanalinnas meenutasid natuke Kastani tänavat Tartus, mistõttu tekkis seal üle pika aja koduse tunne. Välisinvesteeringute kasvu- le toetudes on linn viimastel aastatel jõudsalt arenenud, kinnitades Kaukaasia peamise majanduskeskuse staatust veelgi. Sellele vaatamata kohtab Nõukogudeaja pärandit jätkuvalt igal sammul. Nii võis äärelinnas näha vanu militaarrajatisi või Mtkvari jõe kallastele ladustatud suuri prügihunnikuid.

Tbilisi järel ootasid ees eestlaste ja leedulaste joonistatud kaardid, mille kaasajastamise eest hoolitses WWOP. Välitöödel käisid rootslased ning eelneva digitaliseerimise eest hoolitsesin mina. Viirustõve tõttu jäid mul aga kahjuks nägemata maastikud, millele olin pühendanud nii mitmegei unetunni jagu tööaega. Ka järgmise päeva sprint Musta mere äärses sadamalinnas Batumis jäi mul terviselikel põhjustel jooksmata. Nii jäidki Gruusiat meenutama vaid Tbilisi, Stalini muuseumi külastamine ja bussis magamine.

Etappe Gruusiast Sotšini võiks kanda nime **hävingu külvamine**. Päev pärast meie lahkumist algasid Tbilisis presidendivastased meeleavaldused ning 2 päeva pärast meie Musta mere ületamist läks seal põhja ligi 10 laeva.

Kodu poole

Musta mere ületamise järel tekkis tunne, et hakkame vaikselt otsi kokku tõmbama, kuid tegelikult jätkus meil aega veel 4 riigi jaoks. Ööpimeduses läbisime raja Sotši linnapargis, juba päev hiljem sprintisime lumisel Krimmi poolsaarel ning kõige lõpuks osalesime veel Moldova meistrivõistlustel pikal rajal ning tirisime end ühisstarti Krakowis.

Tagasi kodus, ei osandu ma paar nädalat reisi kohta eriti midagi arvata, sest väsimus ei tahtnud järele anda. Kui aga kord juba enesetunne värskemaks läks, hakkasid elamused vaikselt pinnale kerkima ja positiivne mulje tekkima. Nii mahuka reisi järel planeeritakse järgmiseks aastaks juba lühemat ning sooja veega hotellidega reisi kodule lähemal. Eks näis, kuhu minnakse, aga nime soovitan kõigil kindlasti kirja panna!

Lisainfot leiab www.wwop.se.

Tele- orienteerumine

□ JÜRGEN EINPAUL □

22. novembril toimus Eestis esimene orienteerumisvõistluse täismahus otseülekanne televisioonis. Tõsi küll, rohkem oli tegu *show*'ga kui tõsise võistlusega, kuid stardis anti võistlejatele kaardid kätte, punktid olid maas ja stopper käis. Nimelt oli ETV meelalahutuslikus otsesaates „Paar“ näitlik löik eelmisel talvel Eestis SK Tallinna Kompassi poolt käima lükatud siseorienteerumisest.

Orienteerumine ei olegi nii tundmatu spordiala, kui orienteerujate vahepeal näib tunduvat. Idee siseorienteerumist otselevisioonis näidata tuli ETV meeskonnale täiesti iseseisvalt Riigikogu hoones ekslemisest. „Paari“ üks saatejuhtidest Marko Reikop helistas ideega neljapäevaõhtuseks

saateks sise-o mudelvõistlus korraldada eelmisel talvel sisehallides orienteerumisvõistlusi teinud Jaan Tarmakule sama nädala teisipäeva pärastlõunal. Jaan palus esimese asjana appi varemgi abis olnud Timmo Tammemäe.

Võistlejate arvuks pakkus Marko välja kaks, Jaan ja Timmo aga kolm (et ka juhul, kui üks peaks vea tõttu lootusetult kaugemale jääma, saaks põnevust säilitada). Üksmeelselt leidsid korraldajad ka osalejad: 2007. aasta sise-o ja sprindikarika võitja Lauri Tammemäe, vanema generatsiooni esindaja ning kõrgeima edetabelipositsiooniga Tallinnas kättesaadava orienteeruja Erkki Aadli ja Jürgen Einpauli (kes on lihtsalt

tubli). Varasema sise-o kogemusega Erkki vajab pikemat mõtlemisaega, teised olid aga kohe innukalt nõus.

Üldine korraldustöö sujus üllatavalt lihtsalt. AK stuudio pressipunktina kasutamine oli kahe telefonikõne küsimus, KPde turvalisuse tagamiseks saadeti üle maja laiali ETV töötajaid informeeriv e-mail. Saatejuhid olid innukad telemaja hämaramaid nurki Jaanile ja Timmole tutvustama (Marko Reikopi eesmärgiks olevat olnud võistlejatelt kätte saada lause: „See ETV maja on ikka üks keeruline maja!“)

Veidi enam oli probleeme orienteerumisvõistluse kõige hädavajalikuma osise – kaardiga. Kuna tegu on strateegilise tähtsusega

hoonega, ei ole selle plaani avalikustamine lubatud. Kaart ise kleebiti ja liimiti kokku MS Paintis. Kuna tasandeid oli tõesti palju (7), tekitas võistlejatele kõige rohkem probleeme jooksu pealt arusaamine, mis korrusele ja missugusse trepikotta jõuti.

Teiseks tõsisemaks väljakutseks oli võitja-aja ennustamine. Kuna mitmekorruselises hoones polnud Jaan ja Timmo varem siseorienteerumist korraldanud, et osanud nad ette näha, kui harjumatu on pikkades keldrikoridorides hapnikuvõlga joostud ajal erineva kujuga korruste plaane kokku ajada. Nii saigi ennustatud kümnest minutist 18 (tõsi, parema võistlusnärvi sportlased poleks viimase punktiga tõenäoliselt kolmeminutilist viga teinud).

Võistlus kujunes pingeliseks, dramaatilise lõpplahendusena tuli SI mahalugemisel välja, et esimesena lõpetanud Erkki polnud eelviimast punkti kaardilt märganud ja võidu sai pressipunktis veel liider olnud Laurist üle kahe minuti maas olnud Jürgen. „Paari“ 55minutilise saatteajast sisustati orienteerumise-teemadega 2/3.

Hilisemates kommentaarides avaldati kahtlust, kas selline etendus orienteerumist allvee-kabega võrdlejatele mitte argumente juurde ei andnud? Tõdegem, et tegu oli ikkagi selgelt meelelahutusliku üritusega. Meel sai lahutatud võistlejatel ja loodetavasti ka televaatajail. Ja riigisaladuse pärast muretsejatele võin kinnitada, et telemaja selle jooksu käigus küll põrmugi selgemaks ei saanud, pigem läks segasemaks.

Laiemale osavõtjaskonnale avatud siseorienteerumine on sel talvel esimese võistlusega Lasnamäe spordihallis juba lahti läinud. Tänavu pakutakse kergejõustikumanežidele vahelduseks küll vaid TTÜ spordihoonet. Tahtmine

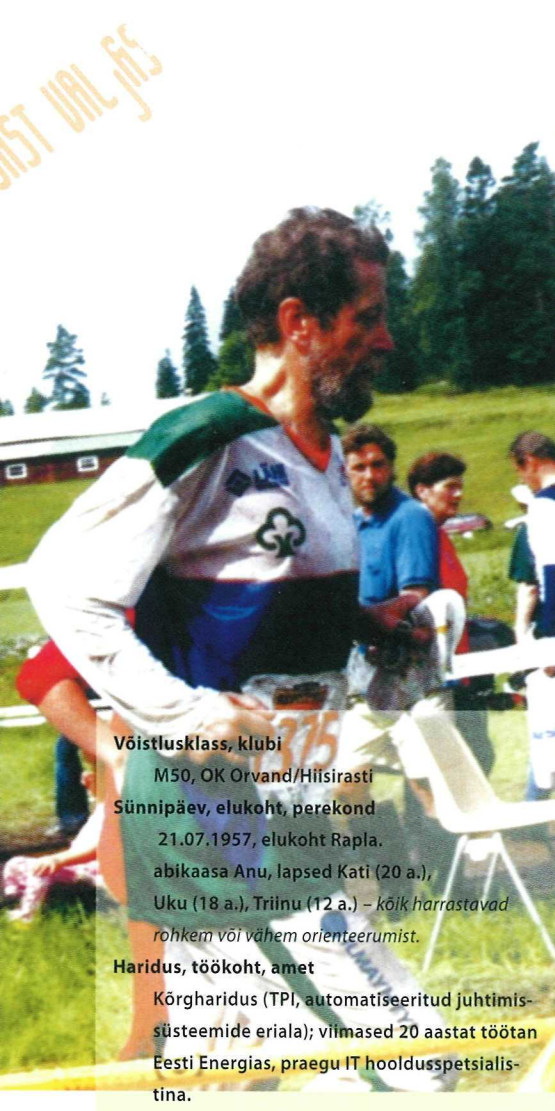

kasutada keerulisemaid, enamate tasanditega maju on olemas. Linnahall, Saku Suurhall jms jäävad sobivast hinnaskaalast lähiaastatel tõenäoliselt küll kahjuks välja. Ideaalses siseorienteerumismajas on palju erine-

va konfiguratsiooniga korruseid ning üks suur keskne ruum, kuhu labürinte ehitada ja kus publik saaks võistlejaid jälgida. Tegu on põneva publikualaga. Tulge ja veenduge selles ise, kui võistelda ei soovi või ei julge!

Erinevused võistleja pilgu läbi

	Tavaorienteerumise	Teleorienteerumise
1. Võistluskeskuse asukoht ja leitavus	Tavaliselt põllul või heinamaal, tõmbekeskustest kaugel. Keskmisele ajakirjanikule ligipääsmatu (ta eksiks enne kohalejõudmist lihtsalt ära).	Pealinna südames. Ajakirjanike kontsentratsioon kõrgem kui võistlejate oma.
2. Olmetingimused võistluskeskuses	Riiete vahetamiseks parimal juhul telk, halvimal mitte midagi. Vihma vastu isiklikud kaitsevahendid.	Iga võistleja kohta 6 m ² garderoobi pörandapinda. Diivanid. Puhas ja kuiv tunne.
3. Stardikorralsus	Stardimärguandeks on piiks. Võistlejaid on palju, kohtunikud jäävad anonüümseteks, isiklikku kontakti ei teki.	Starditakse Anu Välba käskluse „Tähelepanu, valmis olla, start!“ peale. Kohtuniku väljanägemine keskmisest esinduslikum (kuigi Kobrase ja Orvandi klubides on erandeid).
4. Kaart	Vormistatud rahvusvahelistele standarditele vastavalt. Kajasab metsa läbitavust, reljeefi, veekogusid, teid, üksikobjekte (kivid, suuremad puud jne).	Riigisaladusega kaitstud telemaja plaan. Esialgu tundub, et maju on isegi mitu, aga ei, need on hoopis erinevad korrused, mis on üksteiste kõrvale laotatud. Ehitusega kokkupuutunud tuleb kaarti uurides tuttav tunne.
5. Maastik	Enamasti ja valdavalt metsane, rahvusvahelistele nõuetele vastamiseks ühel tasandil. Läbitavust piirab alusmets.	5 korrust, 2 majaosa, kaardiga avatavad uksed, lukustatud uksed, trepid, mis hakkavad viiendalt korrusel allapoole minema, kuid lõppevad ootamatult kolmandal korrusel jne.
6. Pressipunkt	Võistlejad ilmuvad publiku silme alla, demonstreerivad vaatajatele oma parimat kontrollpunkti läbimise tehnikat ja kaovad jälle metsa. Rahva soovil võivad nad lisada mõned teravad kommentaarid rajameistri, konkurendi vms aadressil.	Pressipunktis AK stuudios on kohustuslik kaheminutine hingetõmbepaus, mille jooksul tuleb Marko Reikopile anda sisukaid kommentaare võistlussituatsiooni ja enesetunde kohta, kuigi samal ajal tahaks hoopis välja selgitada, kuhu edasi peab jooksma.
7. Finiš	Lõpusirge heinamaal, vihane tirimine lõpujooneni, loiuult ergutav publik. Peale finišit saab juua ja kaasvõistlejatega muljetada.	Lühike lõpusirge läbi kitsa stuudioukse. Kohe pärast finišeerimist suunatakse võistleja istuma diivanile, kus saab Marko Reikopiga muljetada.
8. Meediakajastus	Suurematel võistlustel klipp öhtustes ETV spordi uudistes ja nupuke järgmise päeva Postimehes.	40minutilise otseülekanne riigiteleviiooni prime-time'il. Lugu Orienteerujas.

Võistlusklass, klubi

M50, OK Orvand/Hiisirasti

Sünnipäev, elukoht, perekond

21.07.1957, elukoht Rapla.

abikaasa Anu, lapsed Kati (20 a.),

Uku (18 a.), Triinu (12 a.) – kõik harrastavad rohkem või vähem orienteerumist.

Haridus, töökoht, amet

Kõrgharidus (TPI, automatiseeritud juhtimissüsteemide eriala); viimased 20 aastat töötab Eesti Energias, praegu IT hooldusspetsialistina.

Rein Rooni

aastal. Töötasin siis Tallinnas EPT arvutikeskuses, kus orienteerumine oli üpris populaarne. Tollased töökaaslased mind metsa meelitasidki, esimene start oli Kiiu neljapäevakul. Ja nii see “haigus” süvenes, tänaseks on stardikordi kogunenud ligi 1500.

Esimene võistlus oli sama aasta sügisel Pärnu KEKi maraton Võrtsjärve ääres Sapil, kus 19 km rajal läks aega 3,5 tundi.

Ennast pean kindlasti harrastajaks, natuke hilja vist tippsportlaseks pürgida.

Kas ja millised on Sinu hobid lisaks orienteerumisele? Kas oled kuskil põneval maal käinud, midagi suure pühendusega harrastanud?

Hobiks on veel matkamine, viimasel ajal olen püüdnud seda ühildada orienteerumisreisidega. Tõsisemalt sai matkatud ülikoolipäevil ja ka hiljem, kuni Eesti taasiseseisvumiseni. Sel ajal sai mõnel aastal lausa kaks korda Siberis käidud, tegelesin nii vee-, suusa- kui ka jalgsimatkamisega.

Kaugemad ja põnevamad kohad, kus käidud, on Kamtšatka ja Beringi saar Vaikses ookeanis, Tšerski mäestik Jakuutias, Putoraana, Sajaanid, Tuva jne. Viimati tegin matka sel suvel Põhja-Norras (vt. <http://www.spordilinn.ee/wmoc2007>).

Kunagi sai päris tõsiselt tegeldud ka tennisega ja malega, nii et jõudmine orienteerumiseni on loogiline – see on ju vaimse ja füüsilise harrastuse kombinatsioon.

Kuidas suhtuvad orienteerumisse Sinu töökaaslased/tuttavad?

Töökaaslased suhtuvad orienteerumisse hästi, mitmed on ka ise metsas käinud. 80.-90.-ndatel toimusid igal aastal asutusesisesed võistlused ning Balti energeetikute matšid. Mis puutub tuttavatesse, siis suur osa neist on ju ise orienteerujad.

Kirjeleada oma (üht) suurimat

elamust seoses orienteerumisega!

Elamused orienteerumises on seotud huvitavate maastike ja kaartidega, eriti Skandinaaviamaades. Eestist meenuvad 1984. aasta öised meistrivõistlused Valga lähedal Piiril, kui pärast vihma kogu metsa auras ja nähtavus “kükloobiga” oli 5 m. Loomulikult olid KPD siis valgustamata, aga 9 km rada õnnestus siiski läbida, kuigi aega läks ligi 3 tundi.

Millised on Sinu suurimad elamused/saavutused seoses tööeluga?

Töölaseid saavutusi või elamusi ei oskagi esile tuua, lihtsalt olen teinud oma tööd. Võib-olla see, et olen üle 20 aasta samas kohas töötanud?

Kas Sinu igapäevatoos ja orienteerumises on ühiseid jooni?

Nii orienteerumises kui ka minu töös tuleb kõigepealt mõelda ja siis leida olukorrale õige lahendus. Samuti on tänapäeva IT-rakendustes kasutusel mitmesuguseid kaarte ja skeeme – seega on kindlasti ühiseid jooni.

Kui Sinu firmasse/töökohta tellida Orienteeruja, kas see leiaks lugejaid?

Orienteerujat loeksid töökohal põhjalikumalt kindlasti need, kes ise selle alaga tegelevad või on kunagi harrastanud orienteerumist. Aga kindlasti sirviksid ka teised, on ju tegu Eesti ühe parema spordiajakirjaga.

Kas orienteerumine peaks saama olümpiaalaks? (Talve- ja/või suveolümpia?)

Orienteerumine võiks saada olümpiaalaks juhul, kui selle nimel ei tehta orienteerumisest mingit muud ala, mõtlen micro-laadseid katseid publikut ligi meelitada.

Küsis MARET VAHER

Milline näeb välja Sinu tavaline tööpäev?

Tavalist tööpäeva on raske kirjeldada, sest iga päev on natuke isemoodi. IT hooldusspetsialisti ülesandeks on tagada, et kõik arvutikasutajad oleksid rahul ja nende probleemid leiaksid kiire lahenduse. Minu tööpiirkond on Rapla- ja Järvamaa (Kohila, Rapla, Märjamaa, Paide – kokku umbes sada klienti), tööks programmide ja riistvara installeerimine, arvutikasutajate juhendamise ja nende probleemide lahendamine – umbes nagu IT kiirabi.

Milline on Sinu seos orienteerumisega? Millal/kuidas alustasid? Esimene võistlus? Kas pead end tippsportlaseks või harrastajaks?

Seos orienteerumisega – lisaks enda o-jooksudele tegutsen Orvandi klubis ja EOLi treenerite nõukogus ning püüan võimetekohaselt oma laste o-harrastust toetada-juhendada. Lisaks veel kaartide joonistamine ning tegutsemine rajameistrina. Esimene tutvus orienteerumisega oli 1981.

SETO-JA VÖRUMAA PIIRIL

Eesti tavaraja MVst on juba üksjagu aega möödunud ning kaartki selle aasta parimaks kuulutatud. Aitäh selle eest! See paik on juba ajast aega olnud suhteliselt kauge ääremaa ja suur laas. Nimigi on vastav – Juudakund, kirjakeelde ümberpandult Kuradimets. Kaardi idaserva jääv Meeksi (Miikse) oja on ajalooline Setumaa ja Võrumaa piir. Praegu kulgeb seda mööda osaliselt ka Eesti ja Venemaa piir. Kant on põnev nii ajaloo, looduse kui ka legendide poolest.

[KALLE KALM]

Kilomeeter kaevikuliini

See kant, millest käib jutt, on ajast aega olnud sõjatandriks ja käinud käest kätte. Vastseliina linnuse varemeteni on sealt linnulennult ainult 4 km. Eelmisel sügisel kaarti joonistades sattusin tõenäoliselt viimasest ilmasõjast pärinevale kaevikuliinile ja kaardile jääb sellest umbes 1 km. Tegemist on ilmselt 1944. aastal rajatud sakslaste kaitseliiniga, sest paikneb see Meeksi oja Võrumaa-poolsel kaldal. 500 m kaugusele kaevikuliini taha üle põldude jääb veel miskisugune komandopunkt. Kohast, kus minu kaart lõpeb, jääb Meeksi kirikuni veel kilomeeter ja oletada võib, et kaevikuliin jätkub (ma ei käinud uurimas) ja teisel pool Meeksi-Pankjavitsa teed olid ka mingid kaitseliinid.

Kui kaardilt seda kaevikuliini vaadata, on väga selgelt näha, kuidas on ära kasutatud maastiku iseärasusi: kaevik

kulgeb mööda Meeksi oja äärsed reljeefiseljandikke ja ojalammi perve. Kaevikuliini lõunaotsas on selgelt äratuntavad kaks kaevikutest eenduvat kuulipildujapesa. Lõunapoolne neist oli tõenäoliselt kõva tulepunkt, sest see paikneb etteulatuval looduslikul neemikul 5 m sootasapinnast kõrgemal ning selle laskesektor on 240°. Veidi edasi lõpeb ka kaevikuliin, sest algab suur soo. Sealt edasi muutub aga Meeksi oja org kitsaks ja järsunõlvaliseks (kõrgust kohati 15-20 m), mis ise enesest ongi looduslik tõke. Seejärel leidsin peaaegu 2 km pikkusel lõigul ainult kaks kohta, kust omal ajal olid vankriteed läinud läbi oja.

Kobraste paradiis

Kobras on Eestis “tõsine tegija”. Olen metsas ja maastikul palju käinud ja mõndagi näinud, aga nii palju kopratammi, kui on Meeksi ojal, ei ole vist küll kusagil mujal. Kohati on iga paarikümne meetri tagant uus tamm, mõni suurem ja mõni väiksem, kohati on neid isegi kuni 2 m kõrgusi. Kui koht on selline, kus keegi eriti ei liigu ega sega ja ka toitu jätkub, mis siis viga elada ja sigida!

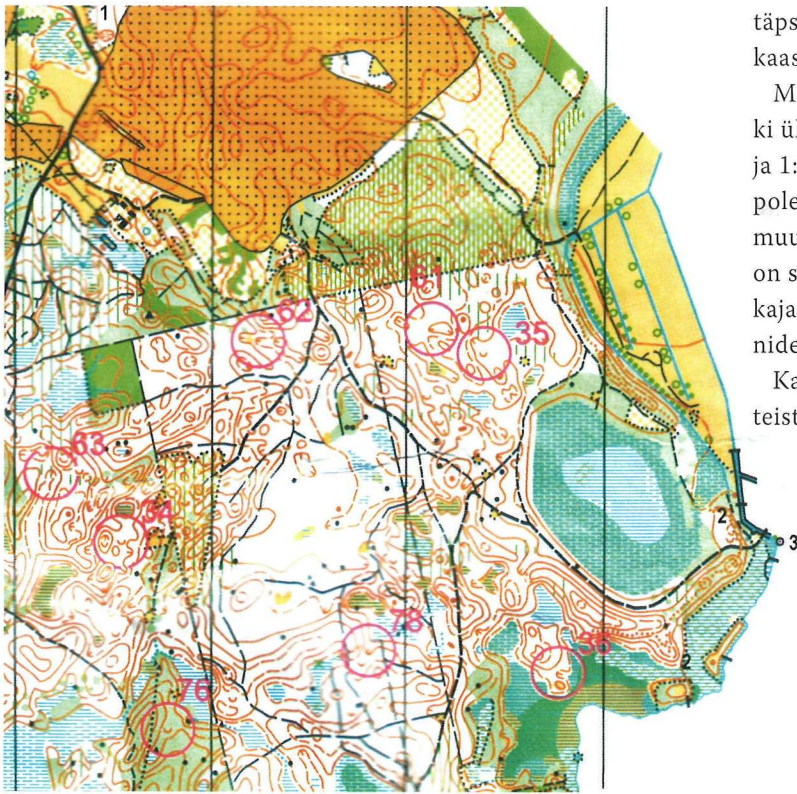
Juudakunnas paikneb ka looduskaitsealune Vastseliina lehisepuistu. Ilmselt on kunagi kohalik mõisnik need puud sinna istutada lasknud, sest lehis teadupärast ei ole Eestis kohalik liik. Vastseliina lehised on suured ja võimsad puud küll!

Kohaliku mõisasaksaga seotult veel üks lugu. Meeksi kiriku lähedal oja kaldal asub vana ohvrikivi. Mõisahärra lasknud selle ära lõhkuda ja kasutada mingi hoone vundamendi ehituseks. Sestpeale hakkasid aga pihta hädad ja õnnetused nii inimeste, loomade kui ka hoonetega. Lõpuks andis keegi külamees isandale hüva nõu, et viigu kivi tagasi. Saks tegigi seda ning hädad ja õnnetused lakkasid. Väga selgesti on näha, kuidas see kivi on tükkidest kokku pandud. Panin minagi oma krooni sellele kivile, sest kõik see, mis kivile saab pandud, pidi saama sellele, kes seda kõige rohkem vajab.

Kui täpne see kaart on?

Absoluutne täpsus on Juudakunna kaardil väga suur (alusena kasutasin 1:20 000 põhikaarti), samuti ka suhteline

täpsus. Välitöö tegin mõõtkavas 1:5000 ja kogu situatsiooni, kaasa arvatud reljeef, on mõõdistatud sammudega.

Muidugi tuleb arvestada, et kaevikuliin on kaardistatud siiski üldistatult, sest orienteerumiskaardi mõõtkavas (1:10 000 ja 1:15 000) ning kuiva kraavi tingimärgiga (pruun punktiir) pole lihtsalt võimalik näidata kõiki kaevikunurki. Kaevik aga muudab ju suunda iga kümnekonna meetri tagant. Kindlasti on see aga täpsem kaart kättesaadavaist, sest muud kaardid ei kajasta sellist infot üldse. Kui paljud omaaegsetest kaevikuliinidest üldse ongi täpselt kaardistatud?

Kas sellel rindejoonel ka lahingut peeti, ma ei tea. See on teiste meeste teema.

Juudakunna orienteerumiskaardil on lisaks Meeksi oja kaldal paiknevale kuiva kraavi märgiga (pruun punktiir) tähistatud kaevikuliinile näha ka (märgitud mustade numbritega): (1) komandopunkt, (2) kuulipildujapesad ja (3) Venemaa piiritähis.

Fotod: Harald Østby.

ILVESTEADE

1989-1993

Muutuste AEG

MINIJA PÄASLANE

Nimetatud **ajaperiood** on Eesti ajaloos helge aeg – laulev revolutsioon, Balti kett ja lõpuks taasiseisvus ning Eesti riikluse tunnustamine maailma riikide poolt. Kahjuks kaotas Ilvesteade riigi iseseisvumisega osavõtjaid.

Alates 1991. aastast muutus venelaste ja teiste idast tulijate jaoks Eestisse pääsemine raskemaks – hirmutav oli nii riigipiir, vajadus viisa järele kui ka Vene ajakirjanuduse hirmujutud Eestimaast. Lootus, et

lääne (Skandinaavia) võistlejad asendavad endise NSV Liidu võistlejaid, ei täitunud. Osavõtjate arv langes järsult – iseseisvumisjärgsel aastal asus võistlustulle tuhandete asemel ainult mõnisada võistlejat. Nii vähenes vaadeldava perioodi viie aastaga osavõtjate arv 10 korda.

Samasse perioodi mahub aga kogu ürituse ajaloo rahvarohkeim Ilvesteade, kus nelja tuhandest jäi napilt puudu mõnikümmend võistlejat.

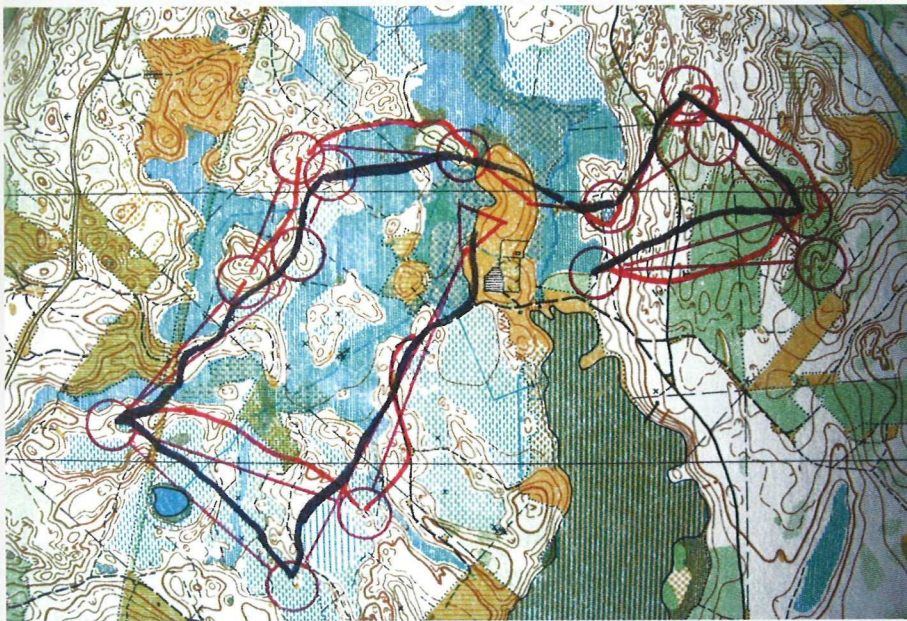
1989. a. XI Ilvesteade. Kooraste.

838 võistkonda ja 3965 osavõtjat.

Oli rohkelt osavõtjaid välismaalt, tuli 51

võistkonda 8 välisriigist. Tulemuste poolest andsid tooni veel Nõukogude Liidu koosseis olnud baltlased ning Leningradi jooksjad. Mõlemad võidud läksid Lätti: võitis Riia ASK naiskond (Iveta Bruvere, Laima Klauža, Žanna Kulbatško, Irina Namovira, Sarmite Sild) ja Riia Dünamo (Arnis Ivbulis, Andis Pirkitiņš, Harijis Šemelis, Ivars Zagars, Vents Ozoliņš).

Eestlased poodiumile ei jõudnud, aga tehti mitmed head päevasooritused. Esimesel ja teisel päeval oli Ede Ümarik avaetapil esimene finišeerija, kolmandat päeva alustasid samuti võidukalt Külli Kaljus ja Sixten Sild. Avapäeva 2. vahetuses tõstis Armo Hiie (Kadrina Fööniks) prima etapiajaga oma võistkonna kuuendalt kohalt liidriks

▲ Ilvesteade 1989 Ip. Ede Ümariku teekond- 1. vahetus must joon, Irina Misiuniene- 2. vahetus, punane joon

ja ankrumehena tuli päeva liidriks parima etapiajaga Leho Haldna (OK Võru). Inno Ling (Lehola) jooksis parima etapiaja kolmandal päeval.

Tähelepanu äratas noorukese Mall Alevi tõus, kel kahel päeval jäi napilt puudu etapi-võidust. Parimateks võistkondlikeks kohtadeks jäi OK Võru meeste (Leho Haldna, Tõnis Haldna, Urmas Kannumäe, Sixten Sild) neljas koht ja Põlva Kobras naiste 12. koht (Küllli Kaljus, Ülle Kaljus, Merje Saarniit, Maret Vaher, Saima Värton). Pettuma pidid ühed favoriitidest, Kaunase

Medeina meeskond, kelle tulemus tühistati teisel päeval liidripositsioonil olles.

Rohkearvuliseim osavõtt tähendas Ilvesteate suurimat telklaagrit. Laagri komandandi Heiki Rammuli hinnangul võis metsa all elada umbes viis ja pool tuhat inimest, sest paljud tulid kohale koos oma treenerite, abiliste ja pereliikmetega. Kaasa oli võetud ka sülelapsi.

Sellise inimmassi ohjamiseks pidi laagrikord olema hästi läbi mõeldud. Laagrilised vaaritasid toidu ise lõkketulel. Telkide vahel tuld teha ei tohtinud, selleks oli eraldatud

soo äärde lõkete ala. Ei lugenud see, kui kaugel on telgid, tuli minna pottide ja kateldega mitusada meetrit lõkete juurde ja pärast valmistoit kanda telklinnakusse tagasi. Vett sai paakautost, mis seisis lõkete alast küllalt kaugel lagedal.

Lõkkematerjaliks oli lubatud korjata kuivanuid puid. Kui aga arvestada seda tohutut rahvamassi, siis kuiva puidu hankimisega oli parajalt tegu. Poisid pidid valima, kas minna puulate korjama kaugelt laagrivalisest metsast, või juurida välja mõni känd ja laasida kuivanud kuuseoksad kasvavatel kuuskedelt. Siberlased saabusid laagrisse tavaliselt mitu päeva varem ja võistluste ajaks oli neil varutud esinduslik puuriit, puudest ehitatud varjualused kraami hoidmiseks ja riiete kuivatamiseks. Suurtest kuivanud puutüvedest tehti söögilauad ja pingid. Igal juhul sai met-saalune risust hästi puhtaks.

Toiduvarud võeti suuresti kodust kaasa, hangiti aga ka autopoest lisa. Poest sai osta defitsiitset kraami – vorsti ja magusat kohupiimapastat rosinatega, mida pandi kulbiga, lurtsti, pakkepaberist keeratud tuutu sisse. Juba enne autopoe saabumist tekkis nõukogude inimestele nii harjumuspärane järjekord. Siiski, kui natuke trügiti ja prooviti mõni sõna pursida eesti keeles, saadi oma kohupiimatuutu ka väljaspoolt järjekorda.

Hilisõhtuni oli laagris kuulda laulmist kitarriga saatel. Tõsi, tolle aasta laul asendus debatiga Balti riikide iseseisvumise teemal. Eriti osavalt tegid selgitustööd läti neid. Igal juhul ei juhtunud mingeid inetusi – ei kaklusi ega räuskamisi.

Päeval laagrielu jätkus. Oli pisiettevõtluse ärkamise aeg. Laagri keskele lagendikule kerkisid putkad ja improviseeritud müügiletid, kust sai osta suveniire, orienteerumiskaarte, säarekaitseid ja käsitsi tehtud kompasse. Põhitegija oli teeninduskooperatiiv „Ilves“, kes müüs võistluse logoga särke, peapaelu ja plakateid. Väga nõutud oli oma riiete võistluslogo trükkimine. Igal juhul sain minagi logo-templi oma mütsiesisele ning särgi esi- ja tagapoolle. Teised müütajad olid põhiliselt Venemaalt ja lootsid tasa teha oma kohalesõidu kulud. Kauplemisluba neil ilmselt ei olnud, aga seda turgu ei suudetud ka kinni

tahavad ka suua. Kui laag-kaubandust ei ole, siis valakse laiali ümbruskonnadidesse, mis aga eeldatavalt kohalikele elanikele meelrane ei ole. Seni on õnnestunud suuremaid pingeid väljast ja seda ka sel aastal.

Võistluse enamik on ikka ühemaalt, kuigi üsna mitmel aastal on orienteerumisklubi „Ilves“ üritanud teha „Ilvesteatest“ võimalikult laadset rahvusvahelist võistlust. Paraku välismaalased ei tulla võistlema ei tule. Võistluse tehnilise korralduse ja üsna lihtsa vaevaga viia üllma tasemele, kuid ühele meepäevajooksule sõitmine on inimesel ära suure osa aeg ja puhkusest. Nii üritatakse korraldada orienteerumine ja marss. Nõukogude Liit ja Eesti on aga üsna kehvad olukorras, kaugemalt tulnud inimesed on end väga raske siin kohal tunda.

Õnnesaadega on sidemed tugevad ja sealt hakkavad inimesed ilmselt kogu aeg tulema. Korraldajatele käima. Korraldajatele käima. Korraldajatele käima.

□ Leho Haldna.

med
avad
aeg
rali-
tega,
sealt
maa-
terge
saab
nuks
lata-
välja
ort &
nnad
ksu-
ta-
väga
lilis
ärtus
meti

pole lihtne stardimaksu võrdeliselt inflatsiooniga üles kruvida, summad lähevad liialt suureks.

Kõige selle juures tõuseb aga lõpuks ikka üks küsimus: kas on õige Eestis korraldada „Ilvesteate“ moodi võistlust? Liikluse ümmistamine, toidu ärasõõmine ja metsa äratrampimine on üsna tugevad argumendid, kuigi ilmselt natuke üle dramatiseeritud. Siiski on võistlus õigustatud vaid juhul, kui selle abil õnnestub parandada Eesti mainet, nii Nõukogude Liidus kui välismaal.

AAVO KOKK

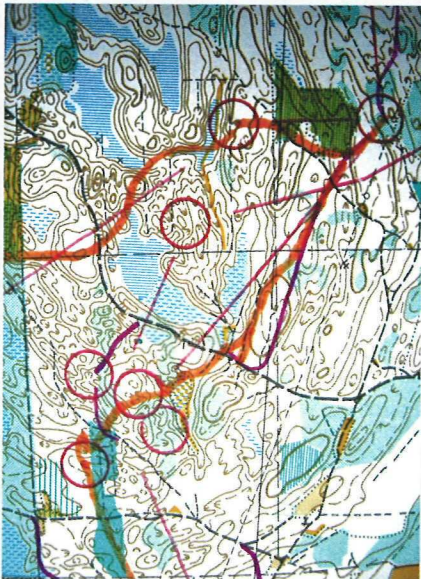
▲ Sama artikkel Ilvesteade toonastest probleemidest.

▲ 1989. a. Aavo Koka artikkel "Edasi" lehes koos parima Eesti võiskonna OK Võru ankrumehega Leho Haldnaga.

panna ning lettide rida lookles saja meetri ulatuses tulemusteplatsist telkideni välja.

1990. a. XII Ilvesteade. Ähijärve.

Esimest korda näitas osavõtjate arv selget langustendentsi: 486 võistkonda ja 2039 võistlejat. Võitis Kaunase Medeina (Irina Misiuniene, Violeta Kutkiene, Jolanta Bagočiuniene, Danute Girinskaite) ning

▲ 1990a. Ilvesteade. Tiptasemel kaardis-tajate töö. Fragment mikroreljeefiga Pikksaare kaardist. Leningradlaste M. Svjatkini ja I. Gussevi teekond, 3.-4. vahetus.

Leningradi Sojuzstroiservis (Oleg Anutškin, Oleg Melnikov, Mihhail Svjatkin, Ilja Gussev). Finaali pääses 6 Eesti meeskonda ja 2 naiskonda, kuigi pjedestaalile ei jõutud. Parimaks jäi Põlva Kobrase naiste 8. koht (Saima Värton, Ülle Kaljus, Maret Vaher, Ruth Vaher, Ingrid Kala) ja 9. koht meeste seas (Elmet Hindrikson, Rein Zaitsev, Kalle Ojasoo, Raul Kudre, Randy Korb). Ede Ümarik sai kolmel päeval 3 liidrisärki esimese etapi võitudest. Seekord jooksis ta kombineeritud Eesti/Rootsi võistkonnana Reval eest.

1991. a. XIII Ilvesteade. Saverna.

Seni kõikide Ilvesteade korraldamist juh- tinud Arvo Kivikas loobus peakorraldaja

▲ 1990. a. Ilvesteade rajameistrid. Vasakult: 1. päeva radade autor Maido Remm, finaali radade autor Madis Oras, 2. päeva radade autor Kalle Kalm, paremal 3. päeva radade autor Avo Veermäe.

ametist, lootes saada endale väärt järglase. Keegi aga ei nõustunud olema uus peakorraldaja ja nii moodustati kolmeliikmeline korralduskomitee: Toomas Ellervee, Madis Oras ja Arvo Järvet. Osales 309 võistkonda, 1436 võistlejat. Kolmandik võistkondadest oli Baltimaadelt ja 14 päris-välismaalt, ülejäänud tulid tollasest Nõukogude Liidust.

Erakordselt vähe võistkondi pääses finaali – ainult 15 meeskonda ja 8 naiskonda. Finaali pääsuks võis kolme päeva summas olla kaotus liidrivõistkonnale 1,5 tundi. Võitis OK KO Riia naiskond (Ieva Šusta, Ira Namovira, Ivete Bruvere, Renate Kokoreviča) ning Leningradi Sojuzstroiservis meeskond (Oleg Anutškin, Oleg, Melnikov, Mihhail Svjatkin, Igor Kuznitski). Finaali pääses üks Eesti naiskond, kes saavutas 8. koha – Dünamo suusakool (Erika Sooberg, Anu Järv, Eva Väliste, Maris Roosipuu). Meeskondi pääses finaali rohkem: 5. koht OK Irbis (Indrek Ümarik, Heigo Pöld, Kaido Nurja, Raivo Erik), 6. koht OK Värskä Peko, 11. koht OK Võru, 12. koht Tallinna Tehnik.

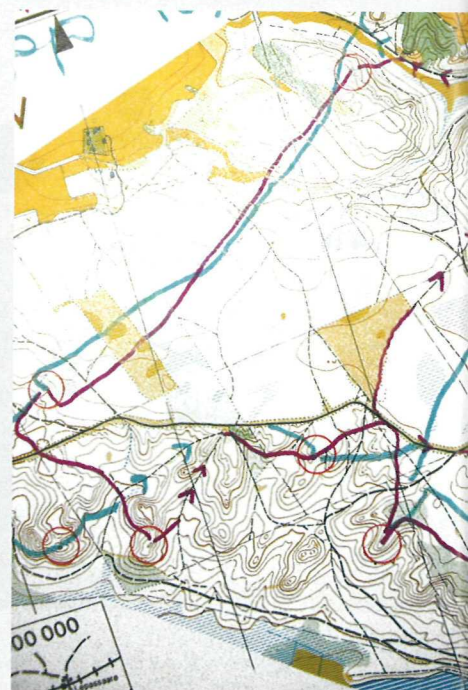
1992. a. XIV Ilvesteade. Võru.

Eesti oli iseseisvumine ja piirid kinni läinud. Osalema tuli 87 võistkonda 386 osavõtjaga, seekord kohapealt Eestist ja Lätist. Majanduslikke raskusi tekitas talongiaeg ja mõni nädal tagasi toimunud rahvusliku valuuta – Eesti krooni – tulek. Võistlus korraldati koostöös Võru orienteerumisklubiga. Naistest võitis OK Peko (Epp Käpa, Ruth Vaher, Ingrid Kala, Külli Kaljus, Mare Selg), kes ei andnud liidripositsiooni ära esimesest päevast alates. Meestest oli võidukas Soome

klubi Ikaalisten Nouseva Voima (Rene Ottesson, Asmo Vuorenpää, Inno Ling, Risto Kivinen). Kuna võistkondi oli suhteliselt vähe, ei korraldatud viitstardist finaali ja päevade ajad liideti lihtsalt kokku.

Ilmselt lõppes finaali kaotamisega ka üks kena traditsioon – kinkida finaali pääsejatele just selle aasta võistluseembleemiga klaas. See oli üks tore stiimul pingutamiseks neile, kes ei julgenud unistada võidust. Kuigi need imeõhukesed ja haprad klaasid kasutada eriti ei kõlba, on ikkagi mõnus tolmu pühkides seda unikaalse pildiga auhinda käes keerutada ja meenutada: oh, olid ajad!

Arvo Kivikal meenus üks lugu Ilvesteade esimese suveniirklaasiga seoses: „Klaasil

1992. a. Ilvesteade. 4. päeva start Verijärve karjäärist.

oli embleem kaardi fragmendiga, millel oli üks lohk. Teadsin seda lohku hästi, sest olin ise kaarti joonistanud – oli selline kahtlaselt sügav ja järsk, millist tavaliselt loodus ei esine. 90kümnedate keskel osalesin reservohvitseride kursustel, kus praktiliselt õpetati, kuidas välitingimustel elades maskeeruda. Suure saladuskate all viidi ringiga ühte metsasoppi ja näidati, kuidas kunagine kuulus metsavend Alfred Käärmann oskas oma onni asukohta varjata. Muigama pani, et see väga saladuslik metsakoht oli mulle hästi tuttav sama plats, mis sai Ilvesteade embleemile. Ainult lohk oli kadunud. Lohus oli taastatud metsaonn, ja nii osavalt, et

midagi polnud näha. Nüüd on see metsavenna onn kõigile uudistamiseks avatud, sinna korraldatakse isegi ekskursioone“.

1993. a. XV Ilvesteade. Elva.

Võistlus toimus taas 3liikmeliste võistkondade arvestuses. Osales 115 võistkonda 372 osavõtjaga. Võitis Vilniuse Perkunas (Galina Pilipenko, Daiva Morkuniene, Vilma Rudzenskaite) ja Riia OK KO I (Ants Grende, Ilmars Davidsons, Janis Ozoliņš).

Kuna kohtunike vajati väiksemas arvus, ja sooviti ka konkurentsi tõsta, lubas Ilvese klubi osaleda oma esindusvõistkondadel. Siiski eelnes tuline klubisisene debatt, kas korraldajate võistkonnal on eetiline oma võistlusel osaleda ja võita. Ilvese mehed saavutasid kolmanda ja naised 5. koha. Välismaalastest hoidsid konkurentsi 5 Leedu, 12 Läti, 4 Suurbritannia (Oxfordi Ülikooli) ja 1 Soome võistkond.

Tänavu Leedu karikal osaledes kohtusin tolle aasta võitja Galina Pilipenkoga ja pärisin, kas meenuvad toonased võidupäevad. Meenusid väga hästi, sest võistlus oli talle tähtis. Oli aeg esimest korda pürgida Leedu koondisse, ja tuli end näidata teatevõistluse pinges ja rahvusvahelises konkurentsis.

Võistkond oli ühtlaselt tugev ja oldi rahul ainult võiduga. Galina jooksis kõigil päevadel teist vahetust. Esimene vahetus pidi tulema koos liidritega või väikese kaotusega, Galina ülesanne oli tõsta võistkond liidriks ja luua turvaline ajavaru ankrunaisele. Neiu sai selle

üllesannega hästi hakkama – kahel päeval jooksis ta välja parima aja.

Üllatavalt hästi on Ilvesteade meeles ka teistel Leedu orienteerujatel. Nende noorusaastail oli selline teatevõistlus ainulaadne. Kes hoiab alles rariteetse Ilvesteade peapaela, kel on veel alles liidrisärk... Aušra Bartkevičiene kahetses, et just aasta tagasi läks katki Ilvesteatele auhinnaks saadud rahakott, aga Dalia Armaliene kiidab, et seljakott on seni vastu pidanud. Kõik päripäev, kas Ilvesteade veel toimub. Kui aga kutsun osa võtma, siis toonitatakse, et kahjuks see pole sama, mis 20 aastat tagasi...

Võtke siis kapinurgast välja oma Ilvesteate klaasid, kruusid, embleemiga särgid ning nautige neid mälu pilte, mis helgeid hetki unaruses esile toob.

Klubi on otsustanud hoida Ilvesteate traditsiooni. Aeg on aga näidanud, et traditsiooni hoidmisest ei piisa, tuleb otsida, kuidas teha võistlus atraktiivseks ka sellele põlvkonnale, kes suursugust mitmetuhandelist Ilvesteadet pole näinud. 📌

▲ Laagri meeleolupilte. Lõkke tegemise ala telklaagri juures.

▼ Järjekord autopoe juures.

▼ 1992. a. Ilvesteade 3. päeva meeste raja fragment, Piusa. 3. vahetus, lilla- Risto Kivinen (IKNV), 4. vahetus, roheline- Arno Ruusalepp (Toyota O-Team).

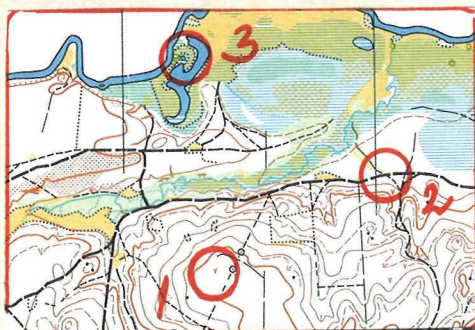

Sarmite kaardikool pakub pikkadeks talveõhtuteks natuke nuputamist.

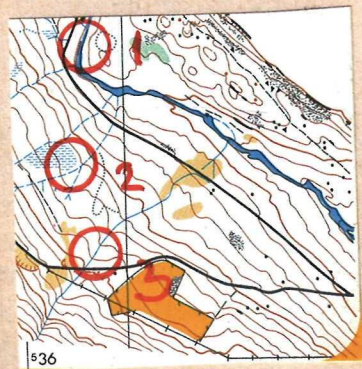
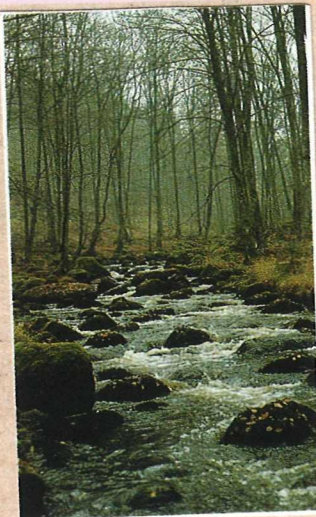
Ülesannete autor on Sarmite Sild. Seekord avaldame väikese valiku tema kogust.

Vaata pilte ja kaarte ning vasta küsimustele.

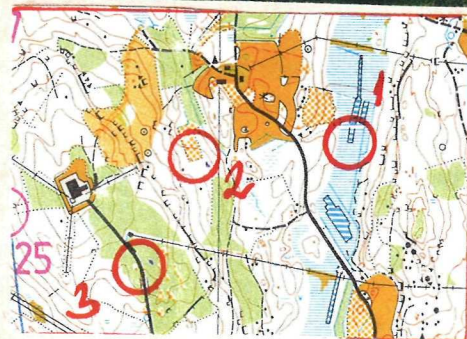
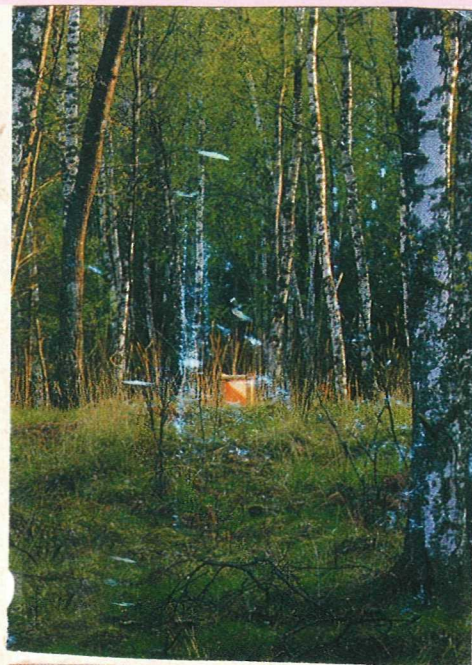
2. Millist punkti näed pidil?

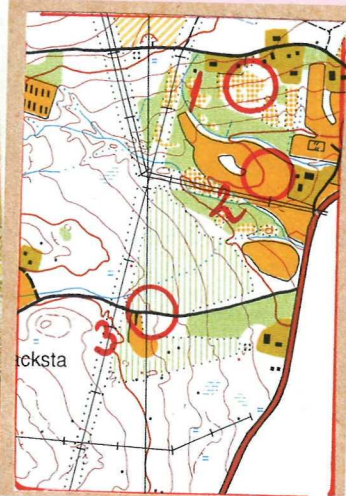
18. Millise punkti piirkonda näed pildil?

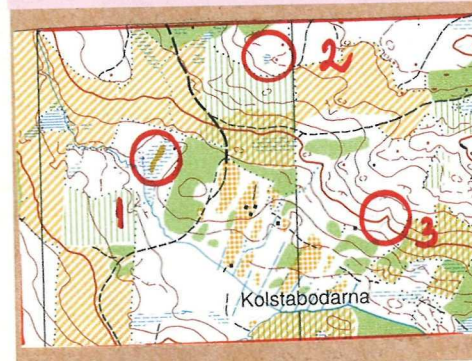
16. Millist punkti näed pidil?

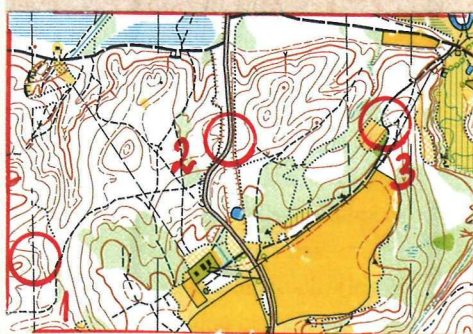
56. Sellest punktist näeb suurt maanteed.

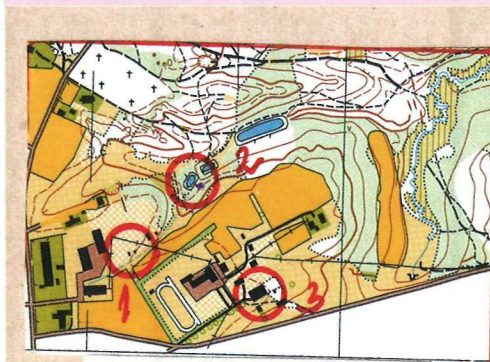
57. Siin ei kasva puud.

1. Millist teed mööda saab kõige kiiremini sõita?

4. Millise punkti juures võib näha alltoodud pilti?

Õigeid vastuseid näed lk. 38

dr O-Trops

Aasta läbi ja kogu moos

Aasta on jälle läbi saamas ja inimestel kadakas püksis. Tuiskavad ringi nagu 500 cm³ võidusõidu mootorrattad, et kontroll-lehele üles tähendatud tegevused ikka ellu saaks viidud. Lisaks on umbes iga teine päev mingi poolkohustuslik jõulupidu või jõulupuu, kus peaks osalema ning kus enamusel pakutakse ka joovastavaid jooke. Mis teha, põhjamaise talvekaamose seaduspära.

Mõni uljam läheb liiga ahneks ja unustab pidurit vajutada, tulemuseks ohtlik rajalt väljasõit ning hommikune keha-, vaimu- ja mälu kokkulappimisprotseduur.

Ausalt öeldes, on see "jõuluhüsteeria" vähe hirmutav. Inimesed klaasistunud silmadega poodlemas, nii mõnigi kord ostmas ostmise pärast, kaubanduskeskustesse istutatud punastes kitlites hallikas valge habemega mehed, kes pigem komionu möödu välja annavad kui lastele jõulurõõmu valmistavad... Selle kõrval tundub Statoili raadioreklaam koormakinnitusrihmast kui parimast jõulukungist juba suhteliselt normaalne. Ja muidugi inimeste suur soov osta endale indulgents heategevuseks raha annetades.

Miks ei võiks kõike seda teha aastaringelt, rahulikult ja igapäevase tegutsemise loomuliku osana, mitte ainult aastalõpu 2 nädala jooksul, mis võtab viimsedki emotsionaalsed, füüsilised jõuvarud ja palgaraha (krooni devalveerimist pole vaja ette võtta, kuna mitte millestki ei õnnestu niigi mitte midagi devalveerida). Paljud kindlasti teevadki ja kiitus neile!

Tegelikult tahaks hoopis minna välja suusatama, kelgutama, lumememme valmistama või lumesõda pidama, ent mida ei ole, on loomulikult lumi. Võta või suusad ja määri pidamiseks alla mustsõstrasiirupit ja libisemiseks searasva (saadaval kõigis hästivarustatud kauplustes) ja küta

mullastel põldudel palju hing ihaldab. Nojah, egas jäägi midagi muud üle, kui võtta üks hea raamat ja piparkoogid ning mõnuleda diivanil. Vähemalt kuni seitsmевennapäevani. Aastavahetuseks võite korraks üles tõusta, ent ei ole kohustuslik. Ja kui keegi (näiteks jõuluvana kehastaja) nõuab luuletust, siis võite talle sülle istuda ja deklameerida:

*„Mina olen /nimi/, oma elu peremees ja panda
ja kes Teie üldse olete, et kõigist asjadest just Teile tuleb vastust anda?
Aaaa, jõulumees... no ei usu. Pigem ikka naabri Villi
või siis äärmisel juhul Madis Milling.*

*Mul on ka üks väike mure, targa mehe abi kulub pohlamoosiks ära
vaat mu sudoku's miski ei klapi, juba kaheksandat päeva selle kallal järan.
Ehk Sa viitsid senikaua verivorstid ja kapsa pannile visata,
kui Sa juba kord siin oled...“*

Kõikse paremat uut o-aastat!

Teie ho-ho-ho-Trops

O-TROPS

Miks on **nina** punane?

Käes on külmetushaiguste aeg. Kuigi enesetunne on nohu tekkides üldjuhul äärmiselt halb, ei ole meditsiiniliselt tegemist siiski tõsise tõvega. Vaja on vaid pisut kannatust, juua sooja jooki, higistada, piisavalt und ja puhkust ning haiguse selgroog on murtud.

Kuid võib minna ka teisiti. Näiteks arenevat Saksamaal igast seitsmendast nohust tõsine haigus, põskkoopapõletik.

Millal võib tavaline nohu muutuda ohtlikuks?

Kõige tavalisem, külmetusest tekkiv nohu, meditsiinilise terminiga riniit (rhinitis), on enamasti täiesti ohutu. Külmetusest alanud nohu põhjustavad tegelikult viirused, kes asuvad meie ninalimaskestadele pesitsema. Meie organism reageerib sissetungijatele immuunsüsteemi aktiveerimisega ning suurendab verevoolu infektsiooni kohas. Sellest omakorda tekib nina limaskestade turse. Samuti on just suurenenud verevoolu tõttu nina külmetuse puhul punane. Raskema haigestumise korral tungib infektsioon ninasõõrmetest edasi ninakõrvalkoopastesse ehk põskkoopastesse.

Miks läheb põletik ninast põskkoopastesse?

Kui ninalimaskest on pikemat aega külmetuse tõttu üles paistetunud, siis ei käi põskkoopastest õhk enam läbi, mistõttu põskkoopad ei tuuldu ega puhastu korrapäraselt. Nõnda muutuvad põskkoopad viiruste ja bakterite tõeliseks kasvulavaks ning tekkivad olud on soodsad klassikalise sinusiidi ehk põskkoopapõletiku arenguks.

Kuidas saada aru, et nohu on arenenud põskkoopapõletikuks?

Sinusiidile on iseloomulik valulik rõhuv tunne otsmiku piirkonnas või silmade ümber, seda eriti pea allapoole kummardudes. Sageli esineb palavikku. Lisaks on oluliselt vähenenud maitse- ja lõhnameel, mis mõnikord võivad olla ka täiesti rivist väljas.

Kas sinusiit võib mõjuda ka psüühikale?

Sinusiiti põdejad võivad kannatada unetuse ja mõnikord isegi depressiooni all. See kehtib eelkõige krooniliste haigete puhul.

Kui ollakse talve jooksul juba mitmendat korda haigestunud külmetushaigustesse, siis kas saaks midagi teha, et nohust edasi põskkoopapõletikku ei areneks?

Oluline on tagada põskkoopaste piisav tuulutus. Siinjuures on abi turset alandavatest nina-pihustitest. Siiski tuleb panna tähele, et paljudel ninna pihustatavatel ravimitel on üks väga oluline halb kõrvalmõju - nende toimeaine on kujul, mis pikemal kasutamisel kuivatab ninalimaskesta. Seepärast tuleks apteegist valida selline ninapihusti, mis sisaldab oma koostises limaskesti niisutavat komponenti. Oluline on jälgida, et pihustit ei kasutataks rohkem kui nädal aega järjest, kuna tegemist on siiski vaid esmaabivahendiga ning kui haigus ei taandu, tuleb pöörduda arsti poole.

Samuti tuleb igasuguste rohtude tarvitamisel kõigepealt siiski konsulteerida oma perearsti või apteekriga, mitte haarata kinni kuskil ajakirjandusest loetust. Harvad pole ka juhtumid, kus just ninapihusti kasutamise ajal areneb patsiendil välja põskkoopapõletik, kuna pihusti ühekordse doosi mõju kestab ca 8 tundi ning mõju lõppemisel (näiteks magamisel) tekib vastupidine efekt ehk ninakõrvalkoopad lähevad veelgi rohkem umbe.

Kui aga põskkoopad on juba põletikus, mida siis teha?

Esmalt tuleb nii kiiresti kui võimalik ninalimaskestade põletikku leevendada. Rahvameditsiinist sobivad profülaktikaks ja leevenduseks näiteks eukalüptiõli tilgad, sest eukalüpt sisaldab põletikuvastast ja lima teket soodustavat ainet kineooli ehk eukalüptooli.

Kineooli mõju on teaduslikult uuritud Hamburg-Eppendorfi ülikoolikliinikus, kus näidati, et põskkoopapõletikuga patsienti-

del vähenesid haigussümptomid kineooli raviga juba neljandal päeval poole peale ja 7 päeva pärast olid peaaegu kõik patsiendid täiesti terved.

Sageli kaasneb põskkoopapõletikuga bronhiit ja kurgu-neelupõletik. Ka nende haiguste kulgu saab leevendada kineooli manustamisega. Apteekrid soovivad paralleelravi: koos uue põlvkonna ninapihustiga, mis kaitseb limaskesta ja leevendab ninaturset, kasutada kineooli sisaldavaid preparaate, mis omakorda mõjuvad põletikuvastasel ja limatekitaval. Need ravimid koos võivad põskkoopapõletikku ära hoida või seda ravida.

Rõhutame veelkord: kui on põskkoopapõletiku kahtlus või haigust juba põetakse, siis tuleb kindlasti minna perearsti juurde, et põletik ei jääks organismi kurnama. Perearst teeb vajadusel põskkoopastest röntgenpildi ja määrab seejärel sobiva ravi.

Komplekspreparaadina on laialt kasutusel pikatoimelise mõjuga pseudoefedriini ja antihistamiinikumi tabletid (ühes preparaadis koos) ning vajadusel lisab perearst ka antibiootikumiravi.

Kolm lihtsat nippi püsida terve külmetushaiguste hooajal:

1. Ära loobu halva ilma tõttu mõõduka pikkusega vastupidavustreeningust! Tuisaku lund või sadagu vihma, ära lase end sellest heidutada, sest mõõdukas vastupidavustreening aktiveerib veresoonekonda ja immuunsüsteemi. Eriti sobilikud spordialad on sörkjooks, kõnd, jalgrattasõit ja ujumine. NB! Kui oled haige, siis pea treeningutes kindlasti vahet!

2. Higistamine
Käi kord nädalas saunas ja higista – see kiirendab ainevahetust. Immuunsüsteemile mõjuvad turgutavalt külma ja sooja ve vahelduvad protseduurid. Eesti suusakoodis olevat koguni reegel: tugeval treeningperioodil tuleb käia saunas iga päev, sest kuum õhk tapab viiruseid.

3. Söö 5x päevas mitmekülgset toitu, eriti sobilik on külma ilma korral panna rõhku toiduainetele, mis sisaldavad A-, B-, C- ja E-vitamiine; samuti rauda, tsinki ja seleeni. Sellised toiduained on: tsitruselised, porgandid, täisteraviljatooted, kala.

Veel nippe: -

■ Kui oled põdenud külmetushaigust, igemepõletikku või herpes huulel, hävita oma vana hambahari ja muretse uus, sest vanal harjal võivad haigustekitajad püsida tükk aega ning sind uuesti nakatada.

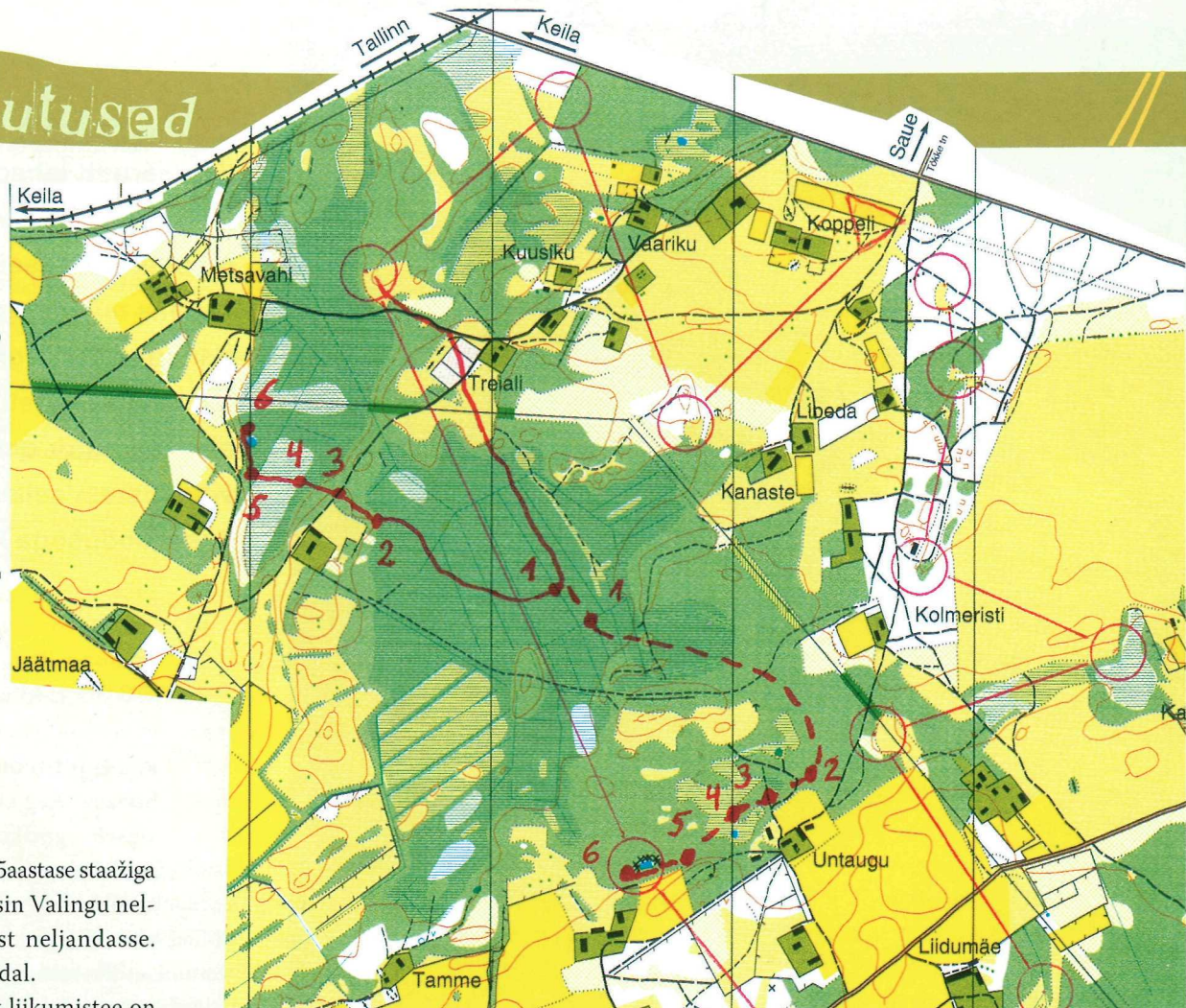
■ Nina limaskestadele kogunevad päeva jooksul meid ümbritsevast õhust tuhanded viirused ja bakterid. Lihtne viis neist lahti saada on loputada õhtuti ja hommikuti nina nõrga soolalahusega. Selleks tuleb lahustada 0,5 liitris keedetud vees teelusikatäis soola (vett tuleks eelnevalt 10 minutit keeta) ja tömmata lahust vaheldumisi kumbagi ninasõõrmesse. Samuti võib kasutada apteegis müügilolevat kasutajasõbralikku pihustisse pakendatud puhastatud merevett (toote nimi Humer).

■ Oluline on juua rohkelt, eriti raviteesid, mineraalvett, mahlu. Täiskasvanutele sobib lisada raviteele kuni 20 tilka looduslikku preparaati Citrosept, mis on viiruse- ja bakterivastase toimega.

Artikkel on koostatud saksakeelse ajakirjanduse ning erinevate veebilehtede põhjal.

Maret Vaher
Eesti oludega kohendanud Ruth Vaher.

(14. september 1995. a. Valingul)

[REIN UNT]

Juhtus selline lugu 25aastase staažiga orienteerujal. Jooksin Valingu neljapäevakul 3. KP-st neljandasse. Legend oli: tiigi läänekaldal.

Minu ligikaudne tegelik liikumistee on tähistatud pideva punase joonega, see aga, mida mööda ma arvasin, et jooksen, on punase katkendliku joonega.

Maja juures oleva legendiku otsast metsa sukeldudes oli lootus sattuda jalgrajale, mis oleks viinud järgmisele KPle tunduvalt lähemale, aga ei sattunud. Tihedas soises lehtpuuvõsas edasi pressides tuli varsti kraav, mõne aja pärast järgmine ja nii veel mõned. Ilmselt unustasin kraavidel suunda kontrollida ja kui läbi võsa hakkas paistma legendik (kaardil p. 2) ja selle nurgas maja, arvasin, et olen peaaegu kohal, p. 5 juures. Veidi paremale ja kohe peaks tiik olema. Ent vastu tuli hoopis tee?!

Kiire pilk kaardile ja oli selge, et ilmselt sattusin vasakpoolse legendiku ja maja juurde (p. 2) ja tee (p. 3). Tähendab, on vaja hoida veel paremale, läbi soo ja lageda nurka välja. Sähvatas mõte, et miks ma ainult ühest teekesest üle jooksin, peaks olema kaks, aga juba paistis soine ala. Hooga soisest pool-lagedast alast läbi ja kohe hakkas ka lage paistma (p. 5). Ei hakanud sinna minemagi, natuke mööda metsa nii, et lage paistis ja olingi tiigi (p. 6) ääres.

Vaja oli veel joosta ümber tiigi ja siin hakkasid tekkima esimesed kahtlused. Ei

Väike meenutus

ühest Tallinna NELJAPÄEVAKUST

olnud seal ühtegi mahatrambitud rohukört. Jõudsin veel mõelda, et olin ju startinud üsna hilja, miks siis jälgi pole, kui pidin tõdema, et KPd kah ei ole!

Jäin nõutult seisma. Kuna esmasel vaatlusel ühtegi teist tiiki lähikonnas ei leidnud kaardil ega maastikul, ei osanud järsku midagi peale hakata. Jalutasin tiigi kõrval olevale lagedale, lage tundus ka teistsugune.

Vaatasin (vist esimest korda sel etapil), et suuna järgi kah midagi nagu ei klapi. Kõige hullem, et ei oska ju kuhugi minema hakata, kui ei tea, kus oled.

Mõnda aega seal filosoferinud, kostis äkki üsna lähedalt rongi liikumise hää. See ajas veel rohkem segadusse.

Uus pilk kaardile, et uurida, kus raudtee lähedal ma siis olen? Nüüd leidsin väikse sinise täpikese, mille juures ma tegelikult olin ja siis hakkasin kõva häälega naerma.

Jätkamiseks oli isu läinud ja kuna võistluskeskuse oli napp kilomeeter, üllatasin tavataid valelt poolt „finisheerimisega”.

Orienteerumissügis Kanadas

Järk-järgult jahedamaks muutuvate ilmade mõjul kümnetes eri värvivarijundites leegitsevate vahtrate salud katmas mäenõlvu – selline on sügis Kanadas. Alljärgnevalt kirjutab diplomaatilise lähetuse tõttu Ottawas elav loo autor oma sügishooaja võistlustest selles karmi kliima, ent ilusa loodusega Põhjala riigis.

□ MARGUS HALLIK □

Ratta-**o tiitlivõistlustega** lõppes tõsine hooaeg. Aeg on lennanud linnutiivul ja algselt igavikuliselt pikana tundunud 3aastasest lähetusperioodist Kanadas on meil käsil juba viimane aastaring.

Mina, kes ma kõrgete eesmärkide tõttu rattaorienteerumises olin sunnitud pendeldama viimase aasta jooksul päris mitmeid kordi Põhja-Ameerika ja Euroopa vahet, sain sel hooajal õnneks tänu üsna varakult toimunud suurvõistlustele sõita koju sügispuhkusele veidi varem kui möödunud aastatel.

Reisid Euroopasse – küll sponsorite ja toetajatega kohtumiseks, küll laagritesse ja võistlustele, olid kohati kuude pikkused. Olin sel sügisel hooaja lõpuks vaimselt ka üsna väsinud, ilmselt oli see paljuski tingitud asjaolust, et tiitlivõistlused olid läinud kehvemini kui varasematel hooaegadel, ehkki vaeva polnud vähem nähtud.

Aktiivne puhkus läbi o-jooksu võistluste

Kuna suvealadega tegelejal algab uus ettevalmistusprogramm alles novembris, oli mul praktiliselt kaks kuud aega, et puhata vaimu ja laadida patareisid, enne kui taasalustasin uueks hooajaks põhja ladumisega. Ent puhkus ei tähenda tippsportlasele muidugi kohe jalgade seinale viskamist ja mitte-midagi tegemist, seetõttu võtsin eesmärgiks teha kaasa ka Kanada sügisene orienteerumishooaeg, hoides end vormis veel kuujagu ning treenides küll veidi kergemalt, kuid ikka 5-6 päeva nädalas. Veidi raske oli treeninguteks leida aega ainult siis, kui mu vanemad Külli ja Harry meil septembris külas olid ja me Kanada piires väljasõite tegime.

Võttes ette kohaliku võistluskalendri, tuli tõdeda, et suurim ja tähtsam sügisene jõuproov on oktoobris peetav Ontario provintsi MV, kuna üle kahe aasta

toimuvatel Põhja-Ameerika meistrivõistlustel on sel hooajal vahe-aasta ning ka Kanada MV oli juba suvel ära toimunud.

Rääkides Põhja-Ameerika MV-st – kontinendi tähtsaimast o-üritysest, tuleb tõdeda, et järgmine – sedakorda ameeriklaste poolt korraldatav jõuproov leiab aset meile väga tuttavas New Yorgi osariigis tuleva aasta septembri lõpus, kust me aga juulis lõpetava lähetuse tõttu kindlasti osa võtta ei saa.

Meie asukohariigi selleaastased meistrivõistlused peeti aga juba juuli lõpus ning esmakordselt toimusid need Saskatchewanis provintsis Kesk-Kanadas. Preerias asuva Saskatoon linna lähedal toimus 3päevane võistlus, mille kõik distantsid läksid muide ka WRE arvestusse. Joosti osavõtjatel palju kiitust saanud väga tehnilisel künka-lohu maastikul, mille olid kaardistatud tšehhid.

Ettevalmistus

Ettevalmistuses Ontario provintsi MV-ks kopeerisin suures osas eelmise aasta sügiseseid treeninguid, mil valmistusin Põhja-Ameerika meistrivõistlusteks, treenides esimestel nädalatel jooksu ja ratas pooleks ning puhtalt jooksutreeningutele pühendusin vaid viimasel nädalal. Kuna ma kõrgete eesmärkide tõttu rattaorienteerumises võistlushooajal o-jooksu tarbeks kaarditrenne ei tee, siis adusin taas võistluste eel, et mu kõige suuremad šansid on seotud ikka sprindiga, kus tugeva füüsilise tõttu on võiduvõimalused kõige suuremad. Sprindiks tegin ka eriettevalmistusi. Näiteks viimase nädala kolmapäeval läbisin maksimaalses tempos sprindiliku ülesehitusega raja kiirel maastikul.

Orienteerumise tehnilise poole meeldetuletamiseks harjutasin sissejuhatajaks algul tavapäraselt kaardilugemist teejooksul teiselt laenatud Kanada kaartidel. Läbisin minu jaoks uudsetel maastikel mentaalselt radu, võistlustunnetuse saamiseks osalesin aga väiksematel jõuproovidel.

Eneseusku oma jooksuvõimesse olin saanud kevadisel Jüriööjooksul, kus avavahtuses suutsin eest pageda kõigil meie välejalgal, enne kui valesti asetsenud punkt kilomeeter enne lõppu mu võiduvõimalused nurjas. Üllatus nõnda heast funktsionaalsest jõudlusest jooksurajal oli tookord suur! Tulin ju võistlema väsimuse foonilt

ja olin viimase kuu jooksul kogunenud 60 treeningtunnist vaid 3 kulutanud jooksmisele. Siiski – möödunud talvel olin jooksutreeninguid teinud varasemast veidi enam. Uskusin et selle aasta ratta-o maailmameistrivõistlustel Tšehhi mägistel maastikel tuleb sarnaselt kahe aasta tagusele Slovakkia MMile joosta kohati võimsalt järske tõuse, ratas käekõrval.

Ontario provintsi MV

Sissejuhatajateks olgu mainitud, et Kanada suurimateks haldusüksusteks on provintsid, mida on kokku 10. Lisaks asetsevad riigi põhjaosas veel kolm nn. territooriumit. Suurim provintsidest on pindalalt prantsuskeelne Quebec, rahvaarvult suurim on aga Ontario. Geograafiliselt ida-lääne suunalisel teljel enam-vähem maa keskel asuv Ontario provintsi mängib kesksel rollil ka riigi siseselt. Asub siin ju pealinn Ottawa ning ka Kanada suurim linn Toronto. Toronto koos Ontario järve läänekallast ümbritseva Golden Horseshoe linnastuketiga on koduks koguni 8 miljonile inimesele ning on suur metropol ka kogu Põhja-Ameerika mõistes, jäädes alla vaid Mexico Cityle, New Yorgile, Los Angelesele ning Chicagole. Ontario provintsis elab ligi 12 miljonit inimest, mis moodustab rohkem kui kolmandiku kogu Kanada 33miljonilisest elanikkonnast.

Vedades siit otseparalleeli ka meie armastatud spordialale, on loogiline, et tänu inimeste suurele kontsentratsioonile on Ontario provintsis ka kõige enam orienteerumisklubisid ning vilkaim o-tegevus.

Ontario orienteerumisklubide assotsiatsioon "Orienteering Ontario" koordineerib provintsi iga-aastaseid meistrivõistlusi, mis tavapäraselt toimuvad oktoobri alguses, olles seotud Põhja-Ameerikas väga tähtsa sügisese pidupäeva – *Thanksgiving Day* ga. Kanadas oktoobri teisel esmaspäeval ning USA-s (sõltuvalt soojemast kliimast) novembri neljandal neljapäeval peetava tänapäeva traditsiooni tõid sajan-dite eest Põhja-Ameerikasse ümber asunud eurooplased. Nad tähistasid sellega saagikoristuse lõppu, mis võimaldas neil üle elada järgnev karm talv. Ontario provintsi meistrivõistlustega on tänapäeva seotud aga sedasi, et esmaspäevane Kanada riigipäeva

annab alati lisaks ühe vaba päeva. Nii saab pikendada võistluste programmi ja pak-kuda kokku tulnud orienteerumisrahvale sportlikku pidupäeva veetmise võimalust. Tavaliselt joostakse tänapäeval ühisstardist põnev ühe-mehe-teade, mille auhinnad on ühe Niagara viinamarjakasvatuspirkonna veinitehase poolt ning võistlusel nimeks "Wine-O-Cross".

Ontario MV programm ise aga on viimasel aastatel seoses sprindidistantsi lisandumisega üsna tihedaks muutunud. Laupäeva hommikul joostakse lühirada, õhtupoolikul sprint ning pühapäeva varahommikul antakse start tavarajale. Seekordsed meistrivõistlused toimusid Durhams, Torontost umbes 100 km põhja poole. Korraldajaklubiks oli seekord Waterloo Stars ning rajameistriks kogenud Nick Duca, kes on osalenud oma karjääri jooksul kokku lausa kümnel o-jooksu MM-il, neist pooled endise kodumaa Rumeenia eest (Ovidiu Duca nime all) ning viimased viis Kanada koondislasena.

Põhiliselt Rumeenia emigrantidest koosnev väike, ent tubli korraldajaklubi oli teinud head tööd – valminud olid uued kaardid ning seejuures peeti kõik distantsid ka eri maastikel. Kuna Ontario provintsis elavad mitmed praegused ja endised Kanada koondislased, siis põhiklassides oli esindatud kohalik tiptase. Nõuded Ontario meistrivõistlustest osavõtuks on järgmised: sa pead kas elama Ontario provintsis või olema mõne kohaliku orienteerumisklubi liige. Meie puhul on täidetud mõlemad reeglid – elame pealinnas Ottawas ning oleme kohaliku orienteerumisklubi liikmed.

Metsad, kus võistlused toimusid, olid muide väga lõuna-eestilikud – keskmi-se kuni väga halva läbitavusega liigestatud künka-lohu vormidega maastik, kus palju soid ja järvi. Allakirjutanule sobisid kodused maastikud päris hästi ning selleaastaselt Ontario MVlt jäi saagiks täiskomplekt medaleid: lühirajalt tuli hõbe, sprindist kuld ning tavarajalt pronks.

Olgu mainitud, et Ontario provintsi meistrivõistlustest oleme võtnud osa kõigil siinviibimise kolmel sügisel. Tulemuste poolest jäi edukaimaks viimane aasta. Eelmisel sügisel, mil selgitati Ontario parimad Põhja-Ameerika MV raames, jäin ma skandinaavialikul madalate vormidega kivi-

sel maastikel peetud tavadistantsidel üldse medalita, ehkki Hamiltoni ülikoolilinnakus joostud sprint läks hästi.

Kahe aasta tagune Ontario MV jääb meelde aga sellega, et olin siis alles esimest nädalat Kanadas ning toonane võistlusreis oli üldse esimene sõit linnast välja. Võistlused sujusid tookord kokkuvõttes üpris edukalt ja ehkki esimesel alal - lühirajal olin alles 7., tuli sprindist võit ning tavarajalt 2. koht.

Väike tagasivaade selle aasta Ontario MV-le distantside kaupa

Lühirada: Kaardi mõõtkava oli huvitav – ilmselt selgema loetavuse huvides 1:7500 / H-3m. Ehkki mu jooks oli veidi krobeline ja tegin mitmeid väiksemaid vigu, suutsin läbida raja päeva teise ajaga, kaotades parimale siiski 3 minutiga.

Võidu võttis Wil Smith, Kanada koondise üks liidritest. Wil on muide oma 34 eluaasta jooksul võtnud osa koguni üheksast o-jooksu MM-ist. Mägise, soise ja tiheda metsaga kaetud maastiku läbitavust näitab korraliku jooksu teinud võitja keskmine kilomeetri aeg, mis oli 4,2 km juures 8.40 min/km.

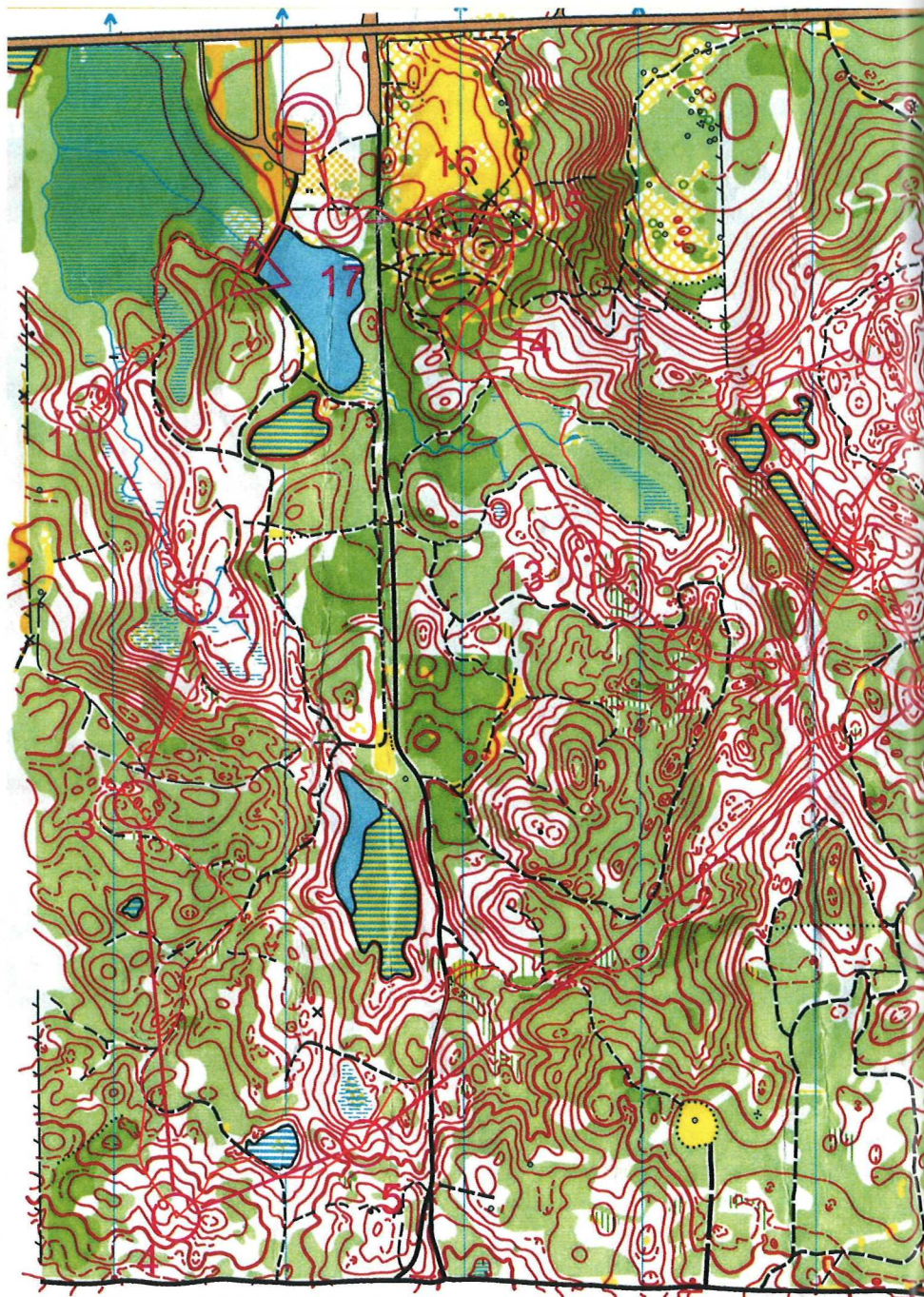
Sprint: Kuigi sprindidistants toimus ühe suure kämpingu territooriumil, polnud tegu nn. klassikalise linnasprindiga – pooled etappidest kulgesid metsas. Suutsin teha taas korraliku sprindisoorituse just füüsilise poole pealt. Olin 17 etapist kümnel kiireim ning võitsin 3,2 km pikkusel rajal 16 sekundiga II-III kohta jaganud Hans Franssonit (sünnilt rootslane, kes esindas tänava Kanadat o-jooksu MM-il Ukrainas) ja William Hawkinsit (kümne aasta tagune

Austraalia junioride meister, kes tuli sel sügisel ka USA orienteerumismeistriks). Siinne väike kõrvalepõige konkurentide tutvustamiseks tõestab, kui multikultuurne on tegelikult Põhja-Ameerika ühiskond.

Tavarada: Ehkki lühirajal olin Wil Smithile üsna selgelt alla jäänud, olin tavaraja esimese poole järel väga selgelt esikoha konkurents kinni.

Vaheaegade võrdlus pärast kaardivahestust teise ringi alguses näitas kaotust liider Smithile vaid 2 sekundit.

Siis aga tegin olulise vea teevalikus, valides variandi kilomeeter pikema ümberjooksuga mööda suurt teed (kasutasin

peas korraks ekslikult ratta-o kompuutrit ehk teepikkuste hindamise süsteemi!), millega kaotasin minuteid. Adusin seda ning hävingut tagasi tegema minnes tegin veel mitu viga üksteise otsa. Nii olin finišis ligi 6minutilise kaotusega.

Naiste klassis võitis tavadistantsidel Katarina Allberg-Smith, rootslannast endine maailma tipporienteeruja, kes nüüd Kanadas, Põhja-Ontarios elades esindab New Brunswick'i provintsi orienteerumisklubi "Moncton Falcons". Kuid sprindis pidi emapuhkusele naasnud Katarina tunnustama üllatuslikult põhiklassis võistelnud, vaid

15aastase terase ja välejalgse Ottawa tüdruku Emily Kemp'i paremust.

Teistest sügishooaja võistlustest

Meie suur õnn on elada riigi pealinnas Ottawas, sest kohalik orienteerumisklubi "Ottawa Orienteering Club", mille liikmed me oleme, on üks suuremaid ja aktiivsemaid kogu Kanadas. Nii kevad- kui ka sügishooajal toimub praktiliselt igal nädalalõpul siin mõni orienteerumisüritus.

Ottawa orienteerujate sügishooaeg algab tavaliselt koos kooliaastaga septembris ning kestab novembri keskpaigani, mis üldiselt

Allan Park

1:7500 m/ 3 m

2007 Ontario Orienteering Championships - M

Course 8	
1	148
2	177
3	150
4	178
5	180
6	157
7	158
8	164
9	159
10	163
11	181
12	155
13	179
14	160
15	165
16	161
17	99

võistlused ning sel nädalavahetusel siis "B-meet'i" ei toimu.

Septembrikuus õnnestus meil osaleda kokku paaril kohalikul orienteerumisüritusel-päevakul, millest põnevaim oli ühisstardist joostud ühe-mehe-teade ühes väikeses terviseradade keskuses. Viimati mainitud "Farsta Event" kogus ka ühe suurima sügisese osavõtjaskonna. Kogenud rajameistri poolt madalate vormidega kiirele avakalju-tüüpi maastikule oli see oskuslikult planeeritud.

Orienteerumisest prantsuskeelses Quebec'i provintsis

Septembri keskpaigas planeerisime Ontario MV kontrollstardina osa võtta ka kahepäevasest Quebeci provintsi meistrivõistlustest. Need aga jäid kahjuks ära proosalisel põhjusel – nimelt oli quebec'laste ehk Kanada-prantslaste endi huvi ürituse vastu vähene. Avatud osavõtuga jõuproovile oli teistest regioonidest rahvast tulemas küll, kuid sellegipoolest ei tahtnud korraldajad head maastikku lõrtsima hakata ning jätsid selle tulevikuks reservi.

Irooniline on asjaolu, et ehkki Quebeci maastikud on Ontario omadest tunduvalt mägisemad ja metsikumad (vahe on silmaga näha, vaadates ühele või teisele poolele, üle kahte provintsi poolitavat suurt ja laia Ottawa jõe) ning pakuvad seetõttu palju paremaid outdoor-spordi võimalusi, mis sel põhjusel on seal ka väga populaarsed. Orienteerumisalane tegevus prantsuskeelses Kanadas ei ole kahjuks kaugeltki samaväärset kandepinda leidnud, kui riigi inglise keelt rääkivates piirkondades.

Kuna pealinna ümbritsevad Ontario poolsed alad on suhteliselt tasased, siis seetõttu korraldab Ottawa orienteerumisklubi enamuse võistlustest ikkagi Quebeci poolele, kus näiteks hiiglasuures Gatineau pargis on palju kõrgest klassist orienteerumismaastikke. Selguse huvides olgu mainitud, et kohe üle jõe asuv Gatineau (endise nimega Hull) on juriidiliselt omaette linn, mis kuulub teise provintsi, tegelikult aga moodustab koos Ottawaga ühe suure linnastu. Ontario poolele joosti sel sügisel üldse vaid üks kord.

Kuna Ottawa orienteerumisklubil on maastike näol Quebecis oma huvid män-

gus, siis osa OOC klubi liikmeid lööb kaasa ka Quebeci Orienteerumisföderatsiooni töös, kuuludes sealsesse juhatusse.

Lisan veel, et Ottawa-Gatineau poolle üks väike orienteerumisklubi nime all "Loup-Garou" (tõlkes "Libahunt") siiski tegutseb. Nn. "vana-kooli" meeste panus pealinna orienteerumiskalendrisse on tavaliselt hooaja jooksul paar komposter-märkesüsteemiga korraldatavat üritust.

Ottawa esimest ratta-o võistlust korraldamas

Kuna Ontario MV-ga lõppes sinne tõsisem võistlushooaeg, korraldati järelejäänud sügisel nädalavahetustel lisaks pühapäevakutele veidi teistsuguses formaadis orienteerumisüritusi. Eelkõige olgu mainitud siinkohal Gatineau pargi nõudlikul maastikul toimunud populaarne "Gatineau Rogain" 2- ja 8-tunnises formaadis, mis imeilusalt lehtede langemise ajal oktoobri teises pooles meelitas kohale inimesi ka kaugemalt, sealjuures Ühendriikidestki.

Nakkertoki suusakeskuses peeti maha aga "Adventure Run", mis kujutab endast küll liikumist orienteerumiskaardi abil, kuid sisaldab palju teejooksu ja lihtsat navigeerimist, pakkudes nii orienteerujatega konkureerimise võimalust ka teiste vastupidavusalaade esindajatele. Kõigil kolmel eri pikkusega rajal selgitati erinevatel etappidel lisaks üldvõitjatele välja ka parim mägironija ja parim sprinter ning lisaks oli distantsi keskel veel auhinnaline tähistatud "time-trial" lõik.

Minu poolne panus hooajajärgses alternatiiv-orienteerumise vallas oli Ottawa kõigi aegade esimese rattaorienteerumisürituse korraldamine. Aset leidis see Quebec'i poolele Lac Beauchamp'i tervisekeskuse radadel 13. oktoobril. Ehkki osalejaid väga palju kohale ei tulnud, kogus uudne üritus siiski üsna rohkelt tähelepanu ja sai elektroonilises meedias tagantjärele ka palju vastukaja. Ent võistluse ettevalmistamise käigus sai klubi juhtkond aimu ala olemusest, nägi et osalejatepoolne huvi on olemas ning järgnevatel aastatel lubati ka ise mõni ratta-o võistlus korraldada. Muide, rattaorienteerumise võistluste läbi viimine sai Kanadas reaalseks alles sellest aastast, sest siinses o-elus väga olulist kind-

tähendab siin ka talve algust. Tihti pole ime, kui novembrikuu esimestel nädalatel aset leidvad o-üritused joostakse lumes. Põhja-Ameerika orienteerumiselus on tuntud mõisted "A-meet" ja "B-meet" ehk siis kõrgema (A) ja madalama (B) kategooria o-üritused. "A-meet" tähistab üldjuhul võistlusi, kus heideldakse auhindadele ning kus kogu ettevalmistus ja korraldus on kõrgemal tasemel (varajased võistluskutsed, loositud stardiprotokoll jne). "B-meet" tähistab meie mõistes päevakut, ent toimuvad need enamasti siiski nädalavahetustel. Võiks öelda, et meil Ottawas on siis pühapäevakud! Üldiselt on kalender sätitud nii, et üle paari nädala toimuvad siin suuremad

lustuskatet orienteerumisklubid sellele alale varem lihtsalt ei saanud.

Minu suureks üllatuseks ilmusid mõned osavõtjad kohale lausa spetsiaalsete ratta-o planšettidega, üks neist isegi maailma parimaks loetava "Miry" omaga. Ratta-o siin täitsa tundmatu ei ole, kuid senini on ala kuulunud ühe komponendina Põhja-Ameerikas populaarsete seiklusspordi võistluste kavva.

Orienteerumas California kõrbe-maastikul

Peale Ontario MV-d olid pea kõik treeningpäevad järgmisel nädalal kulunud jälle ratta-tasadulas, sest töötasin maastikul välja radu ratta-o ürituse tarbeks. Kui võistlus lõpuks korraldatud sai, kuulutasin hooaja 2006/07 täielikult lõppenuks.

Sel sügisel täitus mul 20 aastat järjepidevate treeningute algusest. Seejuures pole sportimisse tulnud, isegi mitte tõsiste tervisejamadega haiglas olles, kunagi rohkem kui paar nädalat pausi.

Nüüd aga tundsin, et vajan kahe hooaja vahel täielikku ja tavapärasest pikemat puhkust. Seetõttu sõitsime perega USA lõunaossa. Kahe ja poole nädala jooksul külastasime eksootilisi California, Arizonase ja Nevada osariike. Olgugi, et reisi mõte oli unustada mingiks perioodiks igapäevaste treeningute rutiini, ei saanud ma siiski vastu panna kiusatusel

osaleda nädalavahetustel põnevatel maastikel peetavatel orienteerumisüritustel.

Esimesel nädalavahetusel käisime koos klubikaaslase Dag Ainsooga LUSist, kes töötab Price Waterhouse Coopersi kontoris maailma tehnoloogia keskuses Silicon Valleys ning kelle juures San Jose me pool puhkuseajast viibisime, võistlustel Sacramento lähistel. Sacramento, USA ühe põnevaima ja glamuurseima osariigi – California pealinn, mida kubernerina valitseb muide Arnold Schwarzenegger, on vana kullakaevandamise keskus.

Ka piirkond American River'i kallastel, kus klubi "Gold Country Orienteers" tolle võistluse korraldas, meenutas mikroreljeefiga tehismaastikku – mälestus 150 aasta tagusest kullapalavikust. Väga kuiv ning kohati teravaokkaliste taimedega kaetud maapind meenutas lähedal asuvaid kõrbe-alasid. Oli eksootiline võistlus! Tase tundus seal olevat aga veidi nõrgem kui Kanadas, põhiklassi võit tuli igal juhul üsna suure varuga. Osavõtjaid oli kõikide klasside peale kokku päris palju – 214.

Reisi teisel nädalavahetusel oli esialgne plaan osaleda Los Angelese orienteerumisklubi kahepäevasel võistlustel Mehhiiko poole jäävates San Jacinto mägedes. Kuna aga Californias möllasid sel hetkel ühed aegade suurimad metsatulekahjud, tegime plaanid ringi. Leeke nägime möllamas Arizonas Grand Canyonit külastades. Seda mis tulest järele jäi, saime näha Los Angelese maalilise asukohaga ookeaniäärses eeslinnas Malibus,

kus mäenõlvadel on uhked kodud paljudel Hollywoodi kuulsustel.

Elu üks huvitavamaid reise viis meid lisaks hiiglaslikule Los Angelesele suurlinnadest veel romantilisse San Franciscosse ning maailma lõbustuspealinna Las Vegasesse.

Mahedas vahemerelises kliimas asuvad linnad jäid meelde veidi muretuma ja vabama elustiliga, kui idaranniku suurlinnad, kus me eelmisel sügisel puhkuse veetsime.

Kustumatu mulje jätsid kohalikud looduslikud vaatamisväärsused – kasvõi ainult maaliline ookeanirannik ja suursugused mäed Californias või omapärased kõrbealad ja sügavad kanjonid Arizonases.

USA o-jooksu meistrivõistlused

Selleaastased Ameerika Ühendriikide meistrivõistlused orienteerumises toimusid novembri esimesel nädalavahetusel *Prince William'i* metsapargis Virginia osariigis paarikümne kilomeetri kaugusel USA pealinnast Washingtonist.

Leidsin, et võistluste aeg ei klapi kuidagi minu plaanidega. Novembrini enese vormishoidmine oleks venitanud hooaja liiga pikaks ning 3päevastest võistlustest osavõtt kohe uue treeningaasta alguses oleks puhkuse järel samuti veidi karm olnud.

Seetõttu otsustasin nendest põnevatest võistlustest loobuda, kuid paarist jõuproovist uue treeninghooaja alguses novembri esimesel poolel siiski osa võtsime.

Valikoriienteerumine Mont-Royali mäel Montrealis

Ehkki Quebeci provintsis pole orienteerumine erilist kandepinda leidnud ning klubi-sidki vaid mõni üksik, on neil üks pikkade traditsioonidega üritus. Juba aastaid korraldatakse novembris Montreali hiigelsuures ja mägises *Mont Royal'i* pargis 2tunnise kontrollajaga valikoriienteerumist.

Kolme ja poole miljoni elanikkonnaga Montreal, riigi suuruselt teine linn ning prantsuskeelse Kanada keskus, on tuntud kogu maailmas eelkõige siin 1976. aastal toimunud olümpiamängude tõttu. Geograafiliselt paikneb Montreal huvitavas kohas. Põhiosa linnast asub 50 km pikkusel ja 16 km laiusel saarel, suurte ning võimsate Saint-Lawrence ja Ottawa jõgede lahkne-

miskohas. Saare keskosas domineerib 234 meetri kõrgune *Mont Royali* mägi, mille järgi linn ka oma nime on saanud (prantsuse keelest tõlgituna "Kuninglik mägi").

Meeldejääv võistlus korraldatigi Montreali linna kohal kõrguvas mitmesaja hektari suuruses *Mont-Royali* pargis, mis on loodud juba 1876. aastal sama arhitekti poolt, kelle juhtimisel valmis ka kuulus *Central Park* New Yorgis Manhattanal.

Võistluskeskus asus suurel vaateplatvormil, kust avanes võimas vaade lähedal asuvale kesklinnale ja pilvelõhkujatele. Muide, pilvelõhkujaid kohalik linnavalitsus *Mont Royali* tipust kõrgemaks ehitada ei luba. Nii on päris mitu suuremat ja võimsamat maja mäega ühekõrgused.

Novembri alguse karge, ent päikesepaisteline ilm oli kokku meelitanud 185 orienteerumissõpra. Suurte kõrguste vahega maastikul oli 40 erineva väärtusega punkti, millest kahe tunniga tuli võtta niipalju kui võimalik. Aega rajaplaneeringu tegemiseks oli peale kaartide kättesaamist 2 minutit, mis aga kulus üsna kiiresti.

Mägisel maastikul optimaalse teevaliku leidmist raskendas asjaolu, et tuli arvestada ka pargis kulgeva autotee ületuskohtadega. Veidi imelik tundus meile, et rada kulges osaliselt suures surnuaias, kuhu olid paigutatud päris mitmed KPd. Ju see oli korraldajate arvates normaalne, sest avaratel Põhja-Ameerika tüüpi kalmistutel pole kalmukünkad nii konkreetsed ning lisaks sõidavad paljud inimesed hauaplatside vahel lausa autodega ringi.

Oli ette teada, et põhiklassi üldvõiduks on vaja läbida kõik kontrollpunktid ning seejuures tuleb aegade võrdluses konkurentidest kiirem olla. Selle aasta tavapärasest veidi lühemal rajal said maksimaalse punktisumma kokku koguni 8 meest. Ajaga 1:23.58 võttis võidu taas Francis Falardeau, kes on sel üritusel triumfeerinud viimasest kaheksast aastast seitsmel. Allkirjutanu finišeeris võitjast 1.22 hiljem, lüües omakorda 49 sekundiga šveitslast Thomas Kneubühlerit, kes võidut- ses siin kolm aastat tagasi. Võidumees Falardeau kuulub hetkel küll juba veteranide klassi, kuid kogenud orienteerujana on kuulunud 1990ndatel mitmel korral Kanada MMkoondisesse ning tulnud näiteks ka rogaini MM-võistlustel kuue hulka.

Lõpetuseks sügisperioodi ilmast

Sõltuvalt kontinentaalsest kliimast, mis Kanada sisemaal tähendab kuuma suve ja külma talve ning konkreetset nelja aastaaega, on sügised ilmaolud Ottawas ometi üsna mõnusad. Temperatuur kõigub meile harjumatult üsna suures ulatuses. Sooja, ligi +30 kraadi, võib olla veel oktoobri esimestel nädalatel, samas kui suurte lumesadudega talve algus novembri teises pooles ei lase end kaua oodata. Kõledat ja pimedat hilissügist ei pea inimesed siin väga pikalt taluma.

Praegu, detsembri keskpaigas, neid ridu kirjutades on Ottawas lund maha sadanud juba poole meetri jagu ning aknast välja vaadates näen üksikust pargipingist vaid seljatoe ülemist osa. Suusasõbrad on saanud talverõõme maitsta juba pea kuu aega. Suures Gatineau pargis on praegu avatud ligi paarisaja kilomeetri pikkune murdmaaradade võrgustik. Esimeste suusaorienteerumise võistlusteni detsembri lõpus on jäänud vaid paar nädalat. 🚩

**UUENDA
OMA
HAARET!**
MULTISPORDI JALANÕUD
eriti rasketesse tingimustesse

Kui kiiresti liikumine on tähtis MR2 BUGrip®

Kerge kaalu ja suurepärase omadustega jooksujalanõu. Koos BUGrip® tehnoloogia "arukate" naastude ja paelte sidumis-süsteemiga on jalg kindlalt fikseeritud, saavutamaks optimaalset kontrolli suurtel kiirustel ja ka väga rasketel maastikel. Neile kellele meeldib liigsete detailide puudumine, et jooksuking oleks minimaalse kaaluga.

ICEBUG®
GRIP TECHNOLOGIES

2006 SEIKLUSSPORDI MM AMETLIK SPONSOR

ICEBUG ametlik maaletooja Eestis: MATKaSPORT

MATKaSPORT Järve, Pärnu mnt. 234, Tallinn, Järve kaubanduskeskuses, E-P 10-20
MATKaSPORT Pärnu, Lai tn. 10, Pärnu, Port Arturi juures, E-R 10-18, L 10-16

Tallinna lahtised MV

suusaorienteerumine, märged

2. veebruaril Hiiu staadion, Tallinn

START: kell 12:00 (stardiviis sõltub osavõtjate arvust)

Võistlusklassid ja stardimaksud:

MN14; 16; 18 30 krooni
MN21; M40 100 krooni
N40; M55 60 krooni

Maastik, kaart:

Valdavalt männimets, tihe radade võrgustik. M 1:5000, h=2,5m

Märkesüsteem: SI-elektroniline märkesüsteem

(jaamad ei toeta SI-9 kaarte)

Registreerimine: kuni 29. jaanuarini 2008 e-postiga: orion@riso.ee

Registreerimisega samaaegselt tasuda stardimaks ja vajadusel SI kaardi renditasu (25krooni) ülekandega OK Orion arveldusarvele 1120061229 Hansapangas

Autasustamine: kõigi võistlusklasside 3 paremat autasustatakse medaliga

Võistluse juhend ja lisainfo korraldaja kodulehel www.orion.ee

Korraldaja: OK Orion, telefon 5029184

Valgamaa MV

suusaorienteerumine

16. veebruaril Lüllemäe, Valgamaa

START: kell 13:00

Võistlusklassid:

MN18, MN21; MN45

Registreerimine:

Kuni 10. veebruarini e-postiga: toivokotov@hotmail.com

Korraldaja:

Valgamaa Spordiliit

Sise -O 2008

VÕISTLUSKALENDER:

	Kuupäev	Võistluskoht	Reg. tähtaeg
1.	16. detsember.2007 (pühapäev)	Lasnamäe Spordihall	11. detsember
2.	20. jaanuar.2008 (pühapäev)	Audentese Spordihall	15. jaanuar
3.	26. jaanuar.2008 (laupäev)	TTÜ spordihoone	22. jaanuar
4.	9. veebruar.2008 (laupäev)	Võru Spordihall	5. veebruar
5.	1. märts.2008 (laupäev)	Valga Spordihall	26. veebruar
6.	2. märts.2008 (pühapäev)	Tartu Spordihall	26. veebruar
7.	16. märts.2008 (pühapäev)	Tallinna Spordihall	11. märts

VÕISTLUSKLASSID: Kvalifikatsioon: mehed, naised. Finaalides: M18, N18, M21, N21, M45, N45.

VÕISTLUSKORRALDUS: Võistlus koosneb kvalifikatsioonist ja kohajooksust.

KAART: Suuremõtkavaline (tavaliselt 1:500), suurus A4. Erinevad tasandid (korrused) on joonistatud üksteise kõrvale.

RAJAD: Iga rada on ligikaudse võitja ajaga 3-10 minutit. Poolfinaalide ja finaalide (kohajooksude) radadel kasutatakse hajutust.

PUNKTISÜSTEEM: Arvesse lähevad seitsmest 5 parema võistluse punktid.

AUHINNAD: Autasustatakse iga osavõistluse ja koondarvestuse kõigi klasside kolme paremat. MN21 klasside koondarvestuse võitjatele rahalised auhinnad - 2000 krooni. Auhinnad paneb välja PRINTCENTER EESTI AS.

REGISTREERUMINE: Igaks osavõistluseks on vaja eraldi registreeruda võistluse toimumise nädala teisipäevani.

OSAVÕTUMAKSUD: Iga osavõistlus: MN21 ja MN45 - 80 krooni, MN18 - 40 krooni.

MUUD: Võistlejatel on keelatud kasutada igasuguseid jalanõusid, millel on all naelad või naastud. Lisainfo: <http://osprint.ee/> ja 5567 8687.

Reklaami avaldamise hinnad

1. Eesti o-võistluskutsete avaldamine (must-valge):

- 1.1. suurus kuni A7 60 kr.
- 1.2. suurus kuni A6 125 kr.
- 1.3. suurus kuni A5 250 kr.
- 1.4. suurus kuni A4 500 kr.

(korduskutse avaldamine -30%).

Värvilised võistluskutsed reklaami hinnaga.

2. Reklaami avaldamine (sisemised leheküljed):

- 2.1. suurus kuni A7 värviline 400 kr.
- 2.2. suurus kuni A6 värviline 800 kr.
- 2.3. suurus kuni A5 värviline 1600 kr.

2.4. suurus kuni A4 värviline 3200 kr.

3. Reklaami avaldamine (tagakülj) A4 värviline 4000 kr.

(kordusreklaami avaldamine -30%).

Eesti Orienteerumislüüdi liikmetele

on reklaami avaldamisel soodustus -50%.

Võistlusmaastike sulgemise teadete avaldamine on tasuta.

JUHATUSE otsused

14.12.2007

Otsus nr. 581 Kinnitada Eesti orienteerumislüüdi juhatuse esimeheks Sixten Sild ja aseesimeheks Kuno Rooba.

Otsus nr. 582 Kinnitada 2008.a. SO EMV korraldajate ja toimumiskoha osas järgmised

muudatused:

- EMV SO tavarada
- Rakvere OK, Lossijärve
- EMV SO lühirada
- Rakvere OK, Lossijärve

Otsus nr. 583 Kinnitada Eesti 2008.a. meistrivõistluste juhend

Otsus nr. 584 Kinnitada Eesti OJ koondiste koostamise

alusel 2008.a. rahvusvaheliseks tiitlivõistlusteks

Otsus nr. 585 Kinnitada Eesti 2008.a. juunioride ja noorte orienteerumisjooksu koondiste koostamise alused

Otsus nr. 586 Kinnitada EOL-i orienteerumisjooksu 2008.a. edetabeli juhend

Otsus nr. 587 1. Kinnitada Eesti Orienteerumislüüdi kutsekomisjoni esimeheks Eesti Orienteerumislüüdi juhatuse esimees Sixten Silden. 2. Arvata Eesti Orienteerumislüüdi kutsekomisjoni koosseisust välja Leho Haldna.

Otsus nr. 588 Esitada Leho Haldna kandidatuur IOF-i nõukogu valimistele.

lk. 30-31

Õiged vastused:

- 1 - 2
- 2 - 3
- 4 - 3
- 16 - 3
- 18 - 1
- 56 - 2
- 57 - 1

**Eesti Orienteerumisliit
võtab vastu ajakirja
Orienteeruja tellimusi
2008. aastaks.**

**Aastatellimus
maksab 200 krooni.**

*Järgmisel aastal ilmub kuus
numbrit ajakirja Orienteeruja*

Telli

ajakiri

2008. aastaks!

Projekt

Võistluskalender

Jaanuar 2008

5	Põlva MV sprint	Värskas
6	Põlva MV lüh. tavarada	Värskas
14	SO MK etapid	S-chanf
15	SO MK etapid	S-chanf
16	SO MK etapid	S-chanf
17	SO MK etapid	S-chanf
18	SO MK etapid	S-chanf
19	SO MK etapid	S-chanf
27	ACG Winter Xdream 4	Nelijärve

Veebruar 2008

9	Eesti MV tavarada	Valgjärve
10	Eesti MV lühirada	Valgjärve
11	SO MK etapid	Borovets
12	SO MK etapid	Borovets
13	SO MK etapid	Borovets
14	SO MK etapid	Borovets
15	SO MK etapid	Borovets
16	SO MK etapid	Borovets
17	SO MK etapid	Borovets
18	SO MK etapid	Borovets
23	Kobrase AV sprindis	Valgjärve
24	Eesti MV märketeade	Pikajärve

Märts 2008

3	SO MK etapid	Ridder
4	SO MK etapid	Ridder
5	SO MK etapid	Ridder
6	SO MK etapid	Ridder
7	SO MK etapid	Ridder
8	SO MK etapid	Ridder
9	SO MK etapid	Ridder

Aprill 2008

11	Põlva MV öine	Mikitamäe
12	Peko kevad	Värskas
13	Peko kevad	Värskas
19	Jüriöö Teatejooks	Padise
20	Punktijaht	
26	Tiomila	Sigtuna
	Tartu Kevad 2008	Lapetukme
27	Tartu Kevad 2008	Lapetukme
	Hansapank Xdream 2008 - 1.etapp	Klooga

Aita päästa planeeti ruutmeeterhaaval

forbo
FLOORING SYSTEMS

marmoleum®
meets

Nii Forbo Flooring kui ka Maailma Looduse Fond (WWF) on pühendunud parema keskkonna loomisele ja säilitamisele. Marmoleum – Forbo naturaalne linoleum - on läbi aegade olnud üks keskkonnasõbralikumaid põrandakattematerjale. Nüüd on astunud veel samm edasi. Ostes Forbo linoleumi aitad kaasa keskkonna hoiule, sest Forbo annetas linoleumi igalt müüdud ruutmeetrilt 50 eurosentit WWF'ile. Võta ühendust Forbo edasimüüjaga ja tee oma valik üheksa ainulaadse disainiga põrandakatte vahel!

www.forbo-flooring.com

creating better environments

Lai valik Forbo põrandakatteid ootab teid Floorin esindustes

TALLINN Pärnu mnt 139 E/3 TARTU Ringtee 79 PÄRNU Riia mnt 106 NARVA Tallinna mnt 51/53 WWW.FLOORIN.EE

floorin
põrandad